



**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Radziejów,
z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych na
potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy
Radziejów na lata 2023-2030**



Zamawiający:

Gmina Radziejów
ul. Kościuszki 20/22
88-200 Radziejów

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo



Autorzy:

Karolina Drzewiecka – Kierownik Projektu
Joanna Kaszubska – Konsultant

Spis treści

Wstęp	4
1. Sfera społeczna	4
1.1 Demografia	4
1.2 Edukacja oraz opieka nad dziećmi do lat 3	9
1.3 Kultura, sport i rekreacja	13
1.4 Pomoc społeczna.....	17
1.5 Opieka zdrowotna	19
1.6 Aktywność społeczna.....	20
1.7 Bezpieczeństwo publiczne	22
2. Sfera gospodarcza	24
2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek	24
2.2 Rynek pracy.....	27
3. Sfera przestrzenna	28
3.1 Przestrzeń i środowisko	29
3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna	43
3.3 Mieszkalnictwo.....	44
3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną	45
4. Analiza zdolności inwestycyjnej	50
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego	55
6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy	57
7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy Radziejów	60
7.1 Potencjał gminy Radziejów	60
7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe	60
Spis tabel, wykresów i rysunków	64

Wstęp

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2023 poz. 225 ze zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Niniejsza diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Radziejów na lata 2023-2030. Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy Radziejów, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania celów strategicznych, a następnie kierunków działań i zadań.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy zostaną uwzględnione w Strategii.

1. Sfera społeczna

W ramach diagnozy sfery społecznej przeanalizowano następujące elementy:

- sytuację demograficzną,
- dostęp do placówek edukacyjnych i wyniki w nauce dzieci i młodzieży ze szkół,
- opiekę nad dziećmi do lat 3,
- dostęp do usług kulturalnych i różnych form sportu i rekreacji,
- dostęp do usług w zakresie pomocy społecznej,
- dostęp do usług zdrowotnych,
- aktywność społeczną,
- poziom bezpieczeństwa.

1.1 Demografia

Liczba ludności

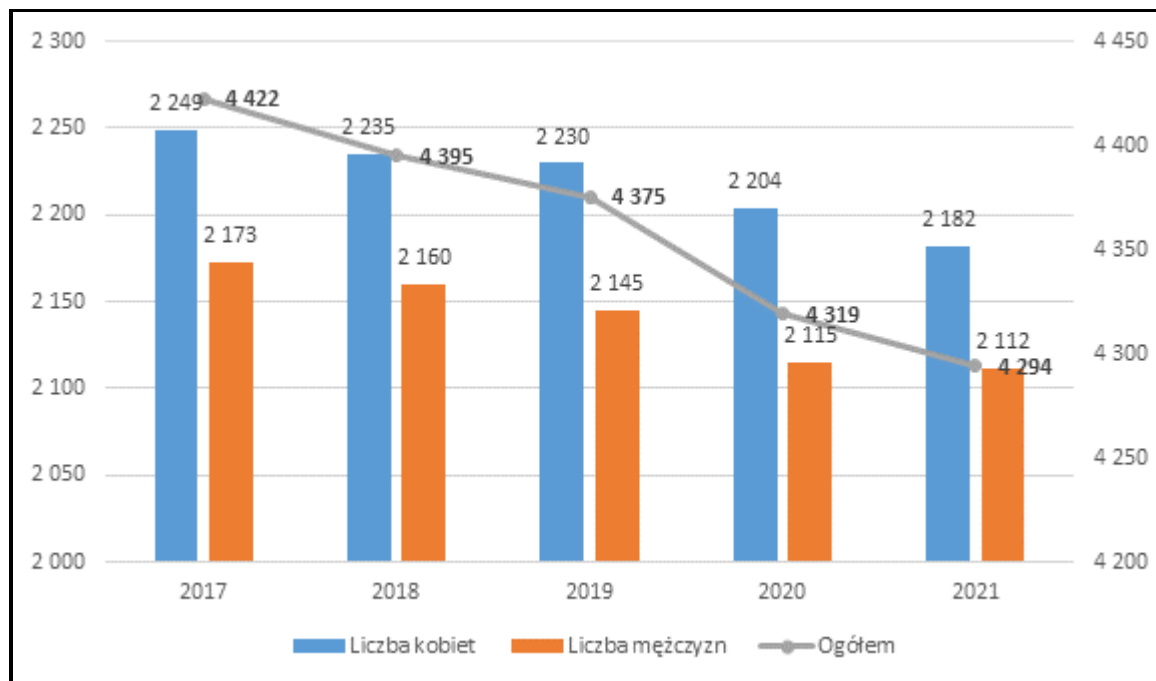
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2021 roku gminę Radziejów zamieszkiwało 4 294 osoby, z czego liczba mężczyzn wyniosła 2 112 osób (49,18%), a liczba kobiet 2 182 osoby (50,82%). Na przestrzeni analizowanych lat (2017-2021) liczba mieszkańców zmniejszyła się o 128 osób (2,89%), z czego liczba mężczyzn zmniejszyła się o 61 osób (2,81%), a liczba kobiet o 67 osób (2,98%). Szczegółowe dane na temat liczby ludności na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Radziejów w latach 2017-2021¹

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	Osoba	4 422	4 395	4 375	4 319	4 294
Mężczyźni		2 173	2 160	2 145	2 115	2 112
Kobiety		2 249	2 235	2 230	2 204	2 182

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) gminy Radziejów w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Gęstość zaludnienia w roku 2021 wyniosła 46 os./km² (spadek o 2 os./km² w stosunku do roku 2017).

Tabela 2. Gęstość zaludnienia na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021²

Wyszczególnienie	Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021
Gęstość zaludnienia	os./km ²	48	47	47	47	46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Struktura wieku

W roku 2021 na terenie gminy Radziejów największa liczba osób znajdowała się w przedziale ludności w wieku produkcyjnym i wynosiła 2 517 osób, w tym 1 347 mężczyzn (53,52%) i 1 170 kobiet (46,48%). Wśród ludności w przedziałach wiekowych w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym obserwujemy przeważnie przewagę liczby mężczyzn nad

¹ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.
² Jw.

liczbą kobiet, natomiast w wieku poprodukcyjnym to liczba kobiet przeważa nad liczbą mężczyzn.

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych, na przestrzeni lat 2017-2021 odnotowano:

- wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 7,60%,
- spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym o 8,97%,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 6,92%.

Tabela 3. Ludność gminy Radziejów w latach 2017-2021 wg grup ekonomicznych³

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	776	769	773	834	835
	Mężczyźni		384	387	387	422	435
	Kobiety		392	382	386	412	400
Ludność w wieku produkcyjnym	Ogółem	Osoba	2 765	2 717	2 691	2 555	2 517
	Mężczyźni		1 499	1 467	1 443	1 376	1 347
	Kobiety		1 266	1 250	1 248	1 179	1 170
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	881	909	911	930	942
	Mężczyźni		290	306	315	317	330
	Kobiety		591	603	596	613	612

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

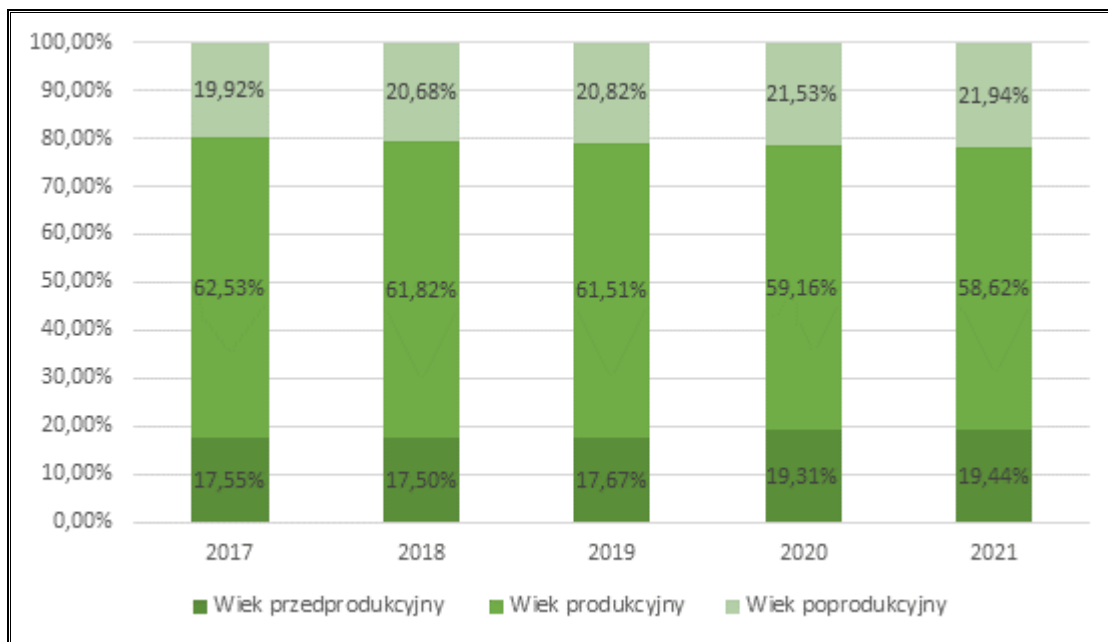
W 2021 r. sytuacja demograficzna przedstawia się następująco:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 19,44%,
- udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem wynosił 58,62%,
- udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 21,94%.

Biorąc powyższe pod uwagę, sytuacja demograficzna na terenie gminy Radziejów w większości posiada cechy wspólne z tendencją ogólnokrajową i przedstawia postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Udział poszczególnych grup ekonomicznych w ogólnej liczbie ludności przedstawia poniższa tabela.

³ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Radziejów w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Przyrost naturalny

Przez cały okres lat 2017-2021 na terenie gminy Radziejów odnotowywano ujemny przyrost naturalny. Wyjątkiem był rok 2019, w którym przyrost naturalny wyniósł 1. Ujemny przyrost naturalny świadczy o większej liczbie zgonów ogółem niż urodzeń żywych. Najniższy przyrost naturalny w analizowanym okresie zaobserwowano w roku 2021. Szczegółowe dane przyrostu naturalnego na terenie gminy Radziejów przedstawione zostały w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴

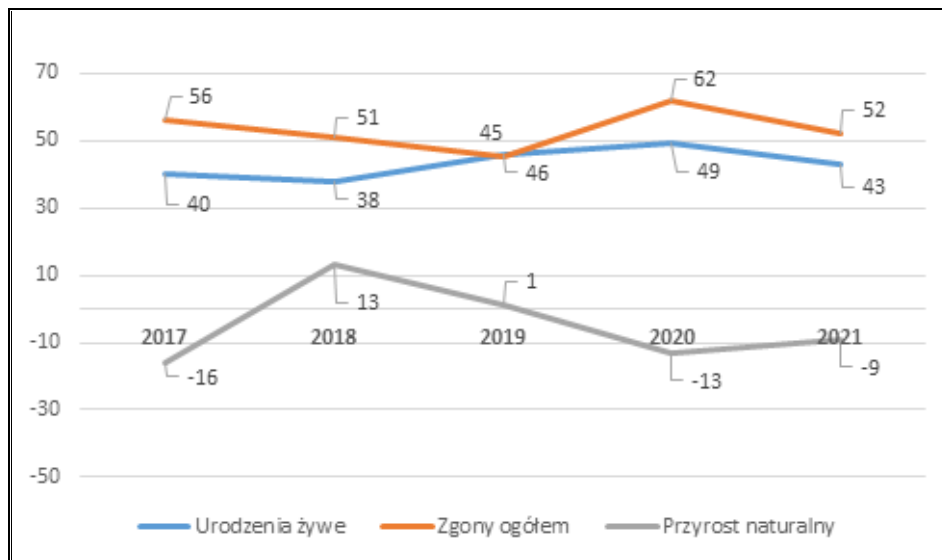
Wyszczególnienie		Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	Ogółem	Osoba	40	38	46	49	43
	Mężczyźni		22	26	23	15	24
	Kobiety		18	12	23	34	19
Zgony ogółem	Ogółem	Osoba	56	51	45	62	52
	Mężczyźni		35	33	19	40	25
	Kobiety		21	18	26	22	27
Przyrost naturalny	Ogółem	Osoba	-16	-13	1	-13	-9
	Mężczyźni		-13	-7	4	-25	-1

⁴ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
	Kobiety		-3	-6	-3	12	-8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Wykres 3. Przyrost naturalny na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Migracje

Przez cały analizowany okres (2017-2021) zanotowano ujemne saldo migracji, wyjątkiem był rok 2017. Ujemne saldo migracji świadczy o większej liczbie wymeldowujących się niż meldujących na obszarze gminy. Szczegóły prezentuje tabela i wykres poniżej.

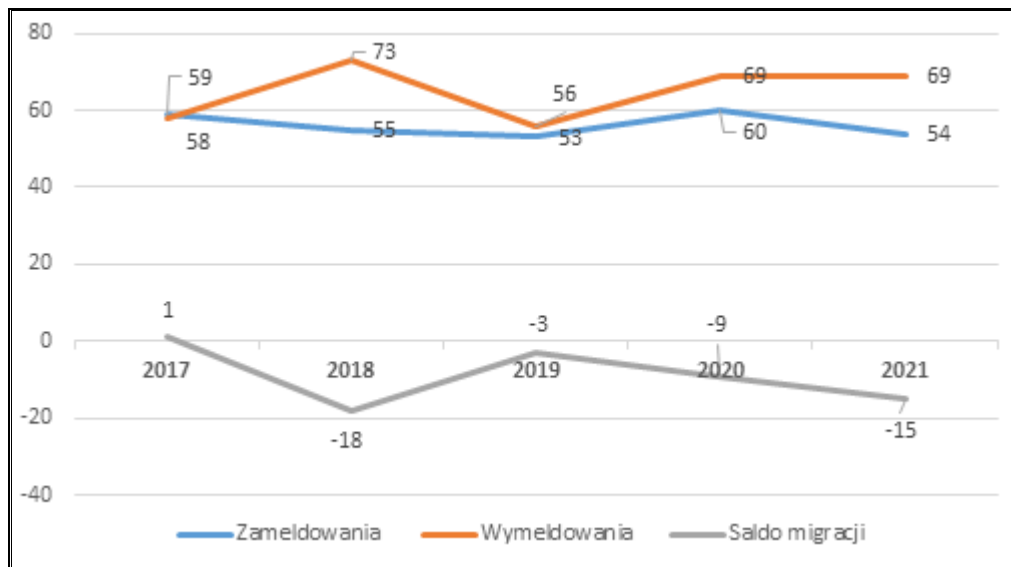
Tabela 5. Saldo migracji na pobyt stały na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021⁵

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Zameldowania	Ogółem	Osoba	59	55	53	60	54
	Mężczyźni		24	23	21	31	30
	Kobiety		35	32	32	29	24
Wymeldowania	Ogółem	Osoba	58	73	56	69	69
	Mężczyźni		30	35	28	31	30
	Kobiety		28	38	28	38	39
Saldo migracji	Ogółem	Osoba	1	-18	-3	-9	-15
	Mężczyźni		-6	-12	-7	0	0
	Kobiety		7	-6	4	-9	-15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

⁵ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Tabela 6. Migracja na pobyt stały na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Z analizy demograficznej wynika, iż na terenie gminy nie występuje korzystna sytuacja w tym zakresie. Widoczny jest spadek liczby ludności, na co wpływ ma ujemne saldo migracji oraz przyrost naturalny.

Na terenie gminy Radziejów rośnie też liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje w wieku produkcyjnym, co wskazuje na postępujący proces starzenia społeczeństwa i jest to sytuacja spójna z tendencją na terenie kraju.

1.2 Edukacja oraz opieka nad dziećmi do lat 3

Żłobki i kluby dziecięce

Na obszarze gminy nie funkcjonuje żłobek.

W mieście Radziejów przy ul. Polnej 1, funkcjonuje jeden niepubliczny Klub Dziecięcy „Wyspa Malucha w Radziejowie”. Zapewnia on opiekę dla dzieci od 12 miesięcy życia do lat 3.⁶ Przewidziana liczba miejsc dostępnych w klubie to 30.⁷

Klub Dziecięcy organizuje swoją działalność w sposób dostosowany do potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci w kontakcie z rodzicami i środowiskiem. Placówka została przystosowana pod względem użytkowym, technicznym, gastronomicznym do potrzeb zdrowotnych małych dzieci.⁸

⁶ <http://www.przedszkoleosieczny.pl/wyspa-malucha-w-radziejowie>

⁷ <https://zlobek.edu.pl/radziejow/polna-1>

⁸ <http://www.przedszkoleosieczny.pl/wyspa-malucha-w-radziejowie>

Przedszkola

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka. Na terenie gminy Radziejów funkcjonują następujące przedszkola:

- Przedszkole Gminne w Skibinie,
- oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Władysława Łokietka w Płowcach,
- oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie.

W poniższej tabeli zamieszczono odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radziejów i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2021. Na przestrzeni podanych lat obserwuje się wyraźny wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy. Jest on jednak nadal dużo niższy, niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 7. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radziejów i woj. Kujawsko-Pomorskiego w latach 2017-2021⁹

Wyszczególnienie	Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020	2021
dzieci w wieku 3 - 4 lat	gmina Radziejów	46,3	58,4	52,4	50,6	63,0
	woj. kujawsko-pomorskie	70,3	74,2	77,6	73,1	77,3
dzieci w wieku 3 - 5 lat	gmina Radziejów	50,5	62,6	62,4	56,6	65,0
	woj. kujawsko-pomorskie	76,0	79,2	82,0	77,9	81,7
dzieci w wieku 3 - 6 lat	gmina Radziejów	55,9	63,2	65,8	59,1	66,5
	woj. kujawsko-pomorskie	79,7	83,2	85,3	82,0	85,1
dzieci w wieku 4 - 6 lat	gmina Radziejów	62,4	71,3	74,3	64,6	70,7
	woj. kujawsko-pomorskie	85,0	88,1	90,2	87,5	89,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Szkoły podstawowe

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia. Szkoła wprowadza uczniów w świat wiedzy, dbając o ich rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny.

Na terenie gminy funkcjonują 2 szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie,
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach.

⁹ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

W poniższej tabeli przedstawiono stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w okresie lat 2017-2021 tj. współczynnik skolaryzacji.

Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021¹⁰

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Szkoły podstawowe	%	47,70	47,37	47,30	45,65	45,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni analizowanych lat dla szkół podstawowych z obszaru gminy współczynnik skolaryzacji brutto kształtował się na poziomie poniżej 50%. Skolaryzacja poniżej 100% spowodowana jest tym, że część uczniów uczy się w placówkach oświatowych poza terenem gminy. Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych wynosiła na terenie gminy 11.

W roku 2017 nastąpiła reforma systemu oświaty polegająca na wygaszeniu gimnazjów i powrót w części założeń do systemu sprzed roku 1999. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r., poz. 1082 ze zm.) proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie” szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie z rocznika 2016/2017, którzy ukończyli VI klasę szkoły podstawowej, trafili do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjach zakończył edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019, w związku z czym 1 września 2019 roku gimnazja zostały zlikwidowane. Egzamin gimnazjalny zastąpiony został pisaniem na zakończenie 8-letniej szkoły podstawowej egzaminem ósmoklasisty.

W roku 2019, 2020, 2021 i 2022 odnotować można spadek średnich wyników egzaminu z języka polskiego (na przestrzeni lat średni wynik dla gminy spadł o 8,63%) oraz spadek średnich wyników dla gminy z języka angielskiego (na przestrzeni lat średni wynik dla gminy spadł o 4,74%). Wzrost średniej wyników dla gminy nastąpił natomiast w wynikach z egzaminu z matematyki (na przestrzeni lat średni wynik dla gminy wzrósł o 14,55%). Porównując wyniki uczniów z obu szkół wynika, że zazwyczaj wyższe wyniki osiągnęli uczniowie Szkoły Podstawowej im Władysława Łokietka w Płowcach. W porównaniu z wynikami dla powiatu radziejowskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego można zauważyć, że średnie wyniki dla gminy w roku 2019 były wyższe od średnich wyników dla powiatu i województwa, natomiast w latach 2020-2022 wyniki te zazwyczaj były już niższe od średniej dla powiatu

¹⁰ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

i województwa. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat uczniowie ze szkół gminy Radziejów osiągnęli wyższą średnią wyników z matematyki, niż wynosiła średnia dla powiatu czy gminy.

Tabela 9. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie gminy Radziejów, powiatu radziejowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2019, 2020, 2021 i 2022¹¹

Rok	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
2019	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	62,14%	41,43%	61,31%
	Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie	-	-	-
	Średnia dla gminy	62,96%	48,12%	60,22%
	Powiat radziejowski	61,15%	40,98%	50,55%
	Województwo kujawsko-pomorskie	60,49%	41,50%	54,54%
2020	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	58,40%	59,33%	60,50%
	Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie	60,00%	58,24%	46,76%
	Średnia dla gminy	59,41%	58,64%	51,85%
	Powiat radziejowski	58,67%	42,62%	42,68%
	Województwo kujawsko-pomorskie	56,21%	42,57%	50,2%
2021	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	-	-	-
	Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie	-	-	-
	Średnia dla gminy	52,88%	56,00%	60,12%
	Powiat radziejowski	56,05%	41,2%	55,52%
	Województwo kujawsko-pomorskie	57,40%	43,29%	61,55%
2022	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	54,00%	68,00%	65,38%
	Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie	54,54%	59,38%	49,38%
	Średnia dla gminy	54,33%	62,67%	55,48%
	Powiat radziejowski	59,26%	51,42%	58,88%
	Województwo kujawsko-pomorskie	58,10%	53,40%	63,05%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

¹¹ Nie uwzględniono wyników szkół, w których do egzaminu przystąpiło mniej niż 3 uczniów

Szkoły ponadpodstawowe

Na terenie gminy funkcjonuje również Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Przemystce, którego organem prowadzącym jest Powiat Radziejowski. W jego ramach znajduje się liceum ogólnokształcące oraz technikum.

W liceum ogólnokształcącym zdobywane są podstawy wiedzy ogólnej do dalszej nauki na wyższych studiach. Wszyscy uczniowie realizują naukę w zakresie rozszerzonym z matematyki, biologii i chemii. Dodatkowo dla chętnych istnieje możliwość wyboru innowacji pedagogicznej: pożarnictwo i ratownictwo medyczne.

Natomiast w technikum prowadzone są kierunki: technik spedytor, technik ekonomista, technik hotelarstwa, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik rolnik oraz technik żywienia i usług gastronomicznych.¹²

1.3 Kultura, sport i rekreacja

Kultura

Korzystanie z dóbr i usług prowadzonych przez instytucje zajmujące się kulturą i sportem ma wpływ na jakość życia mieszkańców i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Placówki kultury i sportu, znajdujące się na terenie gminy mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Działalność ta stanowi ważny element życia społecznego mieszkańców. Wpływa pozytywnie na więzi międzyludzkie, propaguje nowe formy rozrywki, pozwala na lepsze zorganizowanie czasu mieszkańcom poprzez integrację. Bogata oferta zajęć oraz wydarzeń kulturalnych jest również istotna dla promocji gminy.

Główną instytucją kultury działającą na obszarze gminy jest Gminny Ośrodek Kulturalno-Biblioteczny w Skibinie. Obejmuje on swoim obszarem działania zarówno działalność biblioteczną (Gminna Biblioteka Publiczna w Płowcach oraz jej filia w Skibinie), jak i kulturalną – jest współorganizatorem szeregu imprez jak m.in.: Inscenizacja Bitwy pod Płowcami, Dożynki Gminno-Parafialne, Noc Świętojańska, Gminny Dzień Dziecka, Przegląd Zespołów Folklorystycznych, Przegląd Zespołów Młodzieżowych, Wigilia dla samotnych, Wystawy stołów wigilijnych i wielkanocnych, Obrzęd kisenia kapusty czy Wakacje i Ferie z Biblioteką.

¹² <https://przemystka.pl>

Ponadto mieszkańcy gminy korzystają również z ośrodków kultury znajdujących się w mieście Radziejów oraz pozostałych pobliskich większych miast (m.in. Inowrocław czy Włocławek).

Biblioteka jest instytucją kultury, która realizuje swoje działania statutowe w sferze gromadzenia, opracowania, przechowywania, udostępniania i ochrony materiałów bibliotecznych.

Celem ogólnym działalności Biblioteki jest zaspokajanie potrzeb edukacyjnych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz upowszechnianie wiedzy i kultury. Biblioteka działa w celu zachowania dziedzictwa narodowego, organizując i zapewniając dostęp do zasobów i dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.

Do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych, samokształceniowych, przechowywanie materiałów bibliotecznych, z uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu, ochrona materiałów bibliotecznych,
- obsługa użytkowników, udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie, w miarę zapotrzebowania, wypożyczeń międzybibliotecznych, organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych osobom chorym i niepełnosprawnym,
- prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie,
- prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, naukowo-badawczej, wydawniczej, edukacyjnej, popularyzatorskiej i instrukcyjno-metodycznej,
- tworzenie i udostępnianie własnych komputerowych baz danych: katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, edukacyjnych i kulturalnych społeczeństwa,
- organizowanie form pracy z czytelnikiem, służących popularyzowaniu sztuki, nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego miejscowości i jej okolic,
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Oprócz działalności podstawowej Biblioteka organizuje i wprowadza również różne formy pracy, od spotkań autorskich, spotkań z ciekawymi ludźmi, po spektakle poetyckie i teatralne oraz imprezy integrujące różne pokolenia, a także wystawy.

Na dzień 31 grudnia 2021 roku księgozbiór Gminnej Publicznej Biblioteki liczył ogółem 16 703 woluminów. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2021 w porównaniu z rokiem 2017 liczebność księgozbioru zmniejszyła się o 2 458 woluminów tj. 12,83%. Wzrost zanotowała natomiast liczba czytelników w ciągu roku o 49 osób tj. 6,43%. Zauważono również spadek wśród wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz o 2 601 woluminów tj. 15,19%. Szczegółowe dane na temat działalności bibliotecznej na terenie gminy Radziejów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Działalność biblioteczna na terenie gminy Radziejów na przestrzeni lat 2017-2021¹³

Wyszczególnieni	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Księgozbiór	wol.	19 161	19 845	19 533	18 194	16 703
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	763	750	785	731	812
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	17 119	17 471	17 508	14 033	14 518

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ważną funkcję kulturalną na terenie gminy pełnią również jednostki oświatowe, świetlice wiejskie oraz remizy OSP, które są uzupełniającym miejscem spotkań mieszkańców oraz życia kulturalnego na obszarze gminy. Zapewniają dodatkowy dostęp do źródeł wiedzy oraz tworzą środowisko alternatywnego spędzania czasu przez dzieci i młodzieży, spełniając w ten sposób swoje zadania statutowe. Obiekty te stanowią miejsce, gdzie tworzą się koła i grupy zainteresowań zrzeszające różne grupy wiekowe ludności lokalnej. W efekcie funkcjonowania szkół i świetlic wiejskich realizowana jest integracja mieszkańców.

Ponadto życie kulturalne prowadzone jest również przez niektóre zespoły ludowe, kluby, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia działające na terenie gminy, do których należą m.in. ochotnicze straże pożarne czy koła gospodyń wiejskich.

Reasumując na terenie gminy prowadzone są różnorodne zajęcia, wydarzenia dla różnych grup wiekowych. Kluczową rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej odgrywają jednostki organizacyjne Gminy – Gminny Ośrodek Kulturalno- Biblioteczny z Skibinie wraz z prowadzoną działalnością Biblioteczną.

Sport i rekreacja

Działaniami polegającymi na upowszechnianiu kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży, osób dorosłych, zwiększaniu aktywności fizycznej i świadomości społecznej o potrzebie aktywności

¹³ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

ruchowej w każdym wieku na terenie gminy Radziejów zajmują się m.in. stowarzyszenia i organizacje pozarządowe oraz jednostki oświatowe.

Do głównych obiektów na terenie gminy zaliczamy boiska przy szkołach w Bieganowie, Płowcach oraz Przedszkolu Gminnym w Skibinie.

Na obszarze gminy między w wielu miejscowościach zlokalizowane są również place zabaw.

Placówki kultury i sportu, znajdujące się na terenie gminy mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Turystyka, zabytki i dziedzictwo kulturowe

Na poziom atrakcyjności turystycznej wpływa wiele czynników, które możemy podzielić na walory przyrodnicze i antropogeniczne. Walory przyrodnicze to m.in.: wszelkiego rodzaju wody powierzchniowe takie jak jeziora i rzeki, ukształtowanie powierzchni czy różne kompleksy roślinne. Czynnikiem antropogenicznymi są głównie walory związane z architekturą tj. obiekty historyczne i kultury oraz zabytki. Znaczącą rolę odgrywa również infrastruktura turystyczna, czyli bazy noclegowe, gastronomiczne i komunikacyjne, jak i uzupełniająca (tereny wypoczynkowe i rekreacyjne, szlaki turystyczne oraz obiekty sportowe).

Podstawową formą turystyki na terenie gminy jest turystyka krajoznawcza, rozwijająca się w oparciu o rekonstrukcję „Bitwy pod Płowcami” i towarzyszącymi jej imprezami kulturowymi. Na uwagę zasługują również przebiegające przez tutejszy obszar szlaki turystyczne, głównie Szlak Piastowski, Szlak Łokietka i Szlak Powstania Styczniowego. Ponadto gmina położona jest nieopodal rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia, leżącego w atrakcyjnie turystycznym i kulturowo rejonie Jeziora Gopła i Kruszwicy. Promocja gminy prowadzona jest przede wszystkim przez stronę internetową, popularne media społecznościowe oraz lokalną prasę. Ponadto osoby prywatne oferujące noclegi promują swoje usługi przez portale noclegowo – turystyczne.

Do głównych rodzajów zabudowy, które odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu krajobrazu kulturowego gminy, należą:¹⁴

— zabudowa chłopska odnotowana w kilku wsiach,

¹⁴ Plany Odnowy Miejscowości Gminy Radziejów;

- architektura rezydencjonalna w 5 dworach zlokalizowanych w miejscowościach: Biskupice, Czołówek, Opatowice, Płowce, Przemystka oraz Skibin z XVIII, XIX i połowy XX wieku. Najstarsza z rezydencji znajduje się w Płowcach i pochodzi z 1759 r.,
- zespoły dworsko-parkowe stanowiące istotny element budownictwa wielkoobszarowego, należy tu wyróżnić zespół parkowy w Skibinie, architektura sakralna czyli najstarsze i najcenniejsze elementy historycznej zabudowy, na terenie gminy Radziejów jest to kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Wojciecha w Broniewie,
- architekturę przemysłową reprezentuje XIX-wieczny spichlerz, obecnie magazyn znajdujący się w Płowcach.

Z gminą Radziejów wiąże się ważna dla historii Polski bitwa stoczona pod Płowcami 27 września 1331 roku pomiędzy wojskami króla Władysława Łokietka i armią krzyżacką. W roku 1931 w 600 rocznicę zwycięskiej bitwy nad Krzyżakami wzniesiony został pamiątkowy kopiec o wysokości 20 m, rozebrany w okresie II wojny światowej. W 630 rocznicę bitwy, w 1961 roku, odsłonięto w Płowcach pomnik upamiętniający miejsce stoczony bitwy.¹⁵

Przez teren gminy przebiegają również szlaki turystyczne:

- Szlak Łokietka – wiedzie z Inowrocławia przez Kruszwicę, Radziejów, Płowce do Kowala,
- Szlak Powstania Styczniowego na Kujawach – prowadzi z Aleksandrowa Kujawskiego przez Dobre, Krzywosądz, Radziejów, Piotrków Kujawski, Babiak, Izbicę Kujawską, Brześć Kujawski do Włocławka,
- Szlak bitwy pod Płowcami – wiodący z Radziejowa przez Pruchnowo, Stary Radziejów, Płowce, Witowo do Osiecin.¹⁶

1.4 Pomoc społeczna

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Radziejów. Celem Ośrodka jest realizacja zadań własnych i zleconych wymienionych w ustawie o pomocy społecznej oraz innych zadań z zakresu zabezpieczenia społecznego wskazanych do realizacji przez Ośrodek, bądź powierzonych w drodze porozumienia, strategii, uchwał Rady Gminy Radziejów oraz zarządzeń i upoważnień Wójta.

Zadania w zakresie pomocy społecznej obejmują w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z pomocy społecznej,
- pracę socjalną,
- prowadzenie i rozwijanie niezbędnej infrastruktury socjalnej,

¹⁵ <https://ugradziejow.pl/>

¹⁶ Jw.

- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- aktywizację środowiska lokalnego w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, poprzez realizację programów i projektów socjalnych kierowanych do konkretnych grup i społeczności lokalnych,
- prowadzenie postępowań związanych ze świadczeniami rodzinnymi,
- prowadzenie postępowań z zakresu funduszu alimentacyjnego,
- prowadzenie spraw dotyczących dłużników alimentacyjnych,
- ustalanie prawa do dodatku mieszkaniowego i jego wypłata.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach realizacji zadań współpracuje z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Toruniu, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, sądami, kościołami oraz innymi instytucjami pozarządowymi. Współpraca realizowana jest również z Powiatowym Urzędem Pracy w Radziejowie, placówkami oświatowymi, placówkami ochrony zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Komendą Powiatową Policji w Radziejowie.

Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. Istotną funkcję sprawują pracownicy socjalni, którzy podejmując współpracę z rodziną, diagnozują ich sytuację oraz określają plan pomocy. Pracą socjalną w szczególności objęte są osoby i rodziny, które nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości, a szczególnie rodziny niepełne, wielodzietne rodziny niezaradne życiowo. W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osób lub rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt socjalny, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021 na terenie gminy Radziejów zmniejszyła się o 253 osoby tj. 25,10%.

Tabela 11. Osoby korzystające z pomocy społecznej na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021¹⁷

Wyszczególnienie	Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	osoba	1 008	1 007	990	885	755

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 W 2021 roku Gmina Radziejów przeznaczyła na pomoc społeczną 8 656 224,61 zł, w porównaniu z rokiem 2018 (6 566 419,56 zł) jest to o 31,83% więcej.¹⁸

W gminie funkcjonuje szereg programów dotyczących kwestii społecznych oraz rozwiązywania szeregu rodzajów problemów społecznych. Niektóre z nich realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziejowie.

- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniu narkomanii,
- Program „Asystent osoby niepełnosprawnej” realizowany ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych,
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt przyjęty,
- Program współpracy gminy Radziejów z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz wolontariatem.¹⁹

1.5 Opieka zdrowotna

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Za ochronę zdrowia mieszkańców na terenie gminy odpowiada przede wszystkim położony w Radziejowie Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Podstawowym celem działania Szpitala jest działalność lecznicza polegająca na udzielaniu świadczeń zdrowotnych oraz realizacji zadań dydaktycznych i badawczych w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i promocją zdrowia, w tym wdrażaniem nowych technologii medycznych oraz metod leczenia.

¹⁷ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

¹⁸ Raport o stanie Gminy Radziejów

¹⁹ Raport o stanie Gminy Radziejów za rok 2021

Na terenie gminy został zlokalizowany jeden punkt apteczny znajdujący się w miejscowości Czołowo, który wraz z aptekami funkcjonującymi na terenie Radziejowa obsługuje mieszkańców gminy z zakresu dostępności do leków.

1.6 Aktywność społeczna

Na aktywność społeczną wpływa przede wszystkim kapitał społeczny, czyli zestaw nieformalnych wartości i norm etycznych wspólnych dla członków określonej grupy i umożliwiających im skuteczne współdziałanie. Pod względem ekonomicznym jakość kapitału społecznego oddziałuje na procesy wzrostu i rozwoju, dlatego świadoma kreacja kapitału społecznego jest właściwą strategią rozwojową, a sprawne zarządzanie charakteryzujące się wysoką jakością rządzenia, może stać się głównym czynnikiem kreacji tego kapitału.

O ile jakość rządzenia jest bezpośrednio powiązana z obowiązującymi przepisami prawa, tak jakość kapitału społecznego wynika z uwarunkowań lokalnych i powinna opierać się na budowaniu zaufania do instytucji publicznych, które funkcjonują na rzecz miejscowej społeczności.

Na kapitał społeczny składają się m.in. wiedza, normy etyczne i kulturowe, empatia, ale również zaangażowanie społeczne.

Frekwencja wyborcza

Udział mieszkańców gminy Radziejów w wyborach samorządowych przedstawiony został w poniższej tabeli. Analizując statystyki wyborów samorządowych na terenie gminy Radziejów widać, iż ponad połowa uprawnionych mieszkańców wzięła udział w wyborach samorządowych.

Tabela 12. Statystyki wybór samorządowych na terenie gminy Radziejów w roku 2018

Wyszczególnienie	Wybory do rady gminy	Wybór Wójta
Liczba uprawnionych [szt.]	3 643	3 643
Liczba wydanych kart [szt.]	2 088	2 088
Frekwencja [%]	57,32	57,32

Źródło: <https://wybory2018.pkw.gov.pl/>

Frekwencje w wyborach parlamentarnych w 2019 roku przedstawiono w poniższej tabeli. Można zauważyć, że na terenie kształtowała się ona powyżej wartości dla powiatu, jednak poniżej wartości dla województwa i kraju.

Tabela 13. Frekwencja wyborów parlamentarnych roku 2019

Wyszczególnienie	Frekwencja [%]
gmina Radziejów	51,69
powiat radziejowski	51,21
województwo kujawsko-pomorskie	59,10
kraj	61,74

Źródło: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/>

W wyborach prezydenckich w 2020 roku frekwencja na terenie gminy była niższa niż frekwencja na terenie powiatu radziejowskiego, województwa kujawsko-pomorskiego oraz Polski. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Frekwencja wyborów prezydenckich w roku 2020

Wyszczególnienie	Frekwencja [%]
gmina Radziejów	62,88
powiat radziejowski	63,17
województwo kujawsko-pomorskie	65,31
kraj	68,18

Źródło: <https://prezydent20200628.pkw.gov.pl/>

Mieszkańcy z gminy Radziejów w ostatnich latach najchętniej uczestniczą w wyborach prezydenckich, następnie wyborach samorządowych, a na końcu wyborach parlamentarnych.

Organizacje pozarządowe

Co roku na terenie gminy uchwalany jest Roczny program współpracy Gminy Radziejów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Celem głównym Programu jest kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywanie problemów społecznych w środowisku lokalnym, poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą, a organizacjami. Cele szczegółowe Programu to:

- podniesienie jakości życia i pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców Gminy poprzez zwiększenie aktywności organizacji,
- stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
- promocja działalności organizacji,
- wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji,
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,

- integracja organizacji realizujących zadania publiczne,
- promowanie i wzmocnianie postaw obywatelskich,
- podnoszenie skuteczności i efektywności działań w sferze zadań publicznych.

Współpraca Gminy Radziejów z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy lub pozafinansowy.

Jako priorytetowe dla Gminy Radziejów w roku 2022 zostały określone zadania publiczne z następujących dziedzin należących w świetle ustawy, do sfery zadań pożytku publicznego:

- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji regionalnej w zakresie:
 - promowania historii Gminy Radziejów i regionu Kujaw,
 - edukacji kulturalnej, skierowana do wszystkich mieszkańców,
 - organizacji imprez kulturalnych,
- ochrony i promocji zdrowia oraz przeciwdziałaniu patologiom społecznym,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- rewitalizacji.

Na rzecz społeczności gminy Radziejów działają i współpracują z samorządem stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, są to m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Kółka Rolnicze, Stowarzyszenie „Forum Zawodowe”, Cech Rzemiosł Różnych w Radziejowie, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Przytulanka” oraz „Fundacja Nieustającej Pomocy”.²⁰

1.7 Bezpieczeństwo publiczne

Do jednych z zadań gminy należy zapewnienie mieszkańcom warunków do bezpiecznego życia poprzez realizację działań z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Radziejów zapewnia Policja i Straż Pożarna. W razie wystąpienia klęski żywiołowej lub innych wydarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu powołany zostaje sztab kryzysowy, który podejmuje odpowiednie działania planistyczne i organizacyjne w zakresie zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej. Składa się on między innymi z przedstawicieli wszystkich służb takich jak m.in. policji, straży pożarnej, ochrony zdrowia, pogotowia, sanepidu, a także przedstawiciele jednostek samorządowych.

Policja

Policja jest organem ścigania, który stoi na straży porządku i bezpieczeństwa. Jest to uzbrojona oraz umundurowana formacja służąca obywatelom, podlegająca ministrowi

²⁰ <https://www.gov.pl/>

właściwemu ds. wewnętrznych. Jej głównym celem jest ochrona zdrowia i życia mieszkańców państwa. Również władze gminy są zobowiązane zapewniać obywatelom bezpieczeństwo.

Na terenie gminy Radziejów swoje zadania wykonuje jeden dzielnicowy Komendy Powiatowej Policji w Radziejowie, który obsługuje mieszkańców w następujących rejonie:

— rejon 3: Bieganowo, Biskupice, Broniewo, Broniewek, Czołowo, Czołówek, Kłonówek, Kwilno, Leonowo, Łany Wybranieckie, Opatowice, Opatowice Kolonia, Piolunowo, Plebanka, Płowce, Płowce Drugie, Płowki, Pruchnowo, Przemystka, Rokitki, Skibin, Stary Radziejów, Stary Radziejów Kolonia, Stary Radziejów Wieś, Szostka Duża, Szybka, Tarnówka, Wąsewo-Kolonia, Zagorzyce.

Plan działań dla powyższego rejonu obejmuje popełnianie przez młodzież wykroczenia w rejonie parkingów przy Szkole ZSRCKU w miejscowości Przemystka, głównie w porach wieczorowo nocnych.

Komenda Powiatowa Policji w Radziejowie realizuje również szereg programów i działań profilaktycznych m.in. znakowanie rowerów, porady dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu przez dzieci, propaguje program „Stop Przemocy w Rodzinie”, czy informuje jak nie dać się oszukać metodą „na wnuczka” lub „na policjanta”.

Straż Pożarna

Ochronę przeciwpożarową na terenie gminy zapewniają 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w: Płowcach, Szostce, Starym Radziejowie, Broniewie.

Zagrożenia pożarowe terenów wiejskich mogą wystąpić na skutek awarii lub pożaru zakładów położonych na terenie gminy. Dodatkowym źródłem zagrożenia jest transport drogowy, którym przewożone są różnego rodzaju materiały niebezpieczne, szczególnie na odcinku drogi krajowej nr 62 relacji Włocławek- Radziejów- Anusin oraz droga wojewódzka nr 266 relacji Ciechocinek- Radziejów- Konin. Ponadto duże zagrożenie pożarowe występuje na terenach wiejskich w okresie prac żniwnych, w czasie których często nie są przestrzegane podstawowe przepisy z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

W latach 2018-2021 na tym obszarze odnotowano głównie małe pożary oraz lokalne miejscowe zagrożenia. Widoczny jest również spadek pożarów na przestrzeni ostatnich 4 lat aż o 50%. Liczba zdarzeń ogółem na przestrzeni lat 2018-2021 zmniejszyła się o 10,45%. Szczegółowe dane na temat działań ratowniczych na terenie gminy Radziejów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Działania ratownicze jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Radziejów w latach 2018-2021^{21,22}

Wyszczególnienie		2018	2019	2020	2021
Pożary		16	12	6	8
w tym:	Małe	15	10	6	5
	Średnie	1	2	0	2
	Bardzo Duże	0	0	0	1
Miejscowe zagrożenia		49	61	44	50
w tym:	Małe	3	5	3	0
	Lokalne	46	56	40	50
	Średnie	0	0	1	0
Alarmy fałszywe		2	1	1	2
w tym:	w dobrej wierze	0	0	1	2
	z instalacji wykrywania	2	1	0	0
Liczba zdarzeń ogółem		67	74	51	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Strażacy z obszaru gminy stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w licznych szkoleniach, kursach i ćwiczeniach, celem doskonalenia swojego działania w nagłych wypadkach oraz prowadzą czynności i działania prewencyjne celem poprawy bezpieczeństwa pożarowego.

Do poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy przyczyniają się działania Gminy w zakresie wsparcia finansowanego funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych. Dzięki inwestycji w sprzęt OSP ma możliwość lepszego reagowania i udzielania pomocy.

Reasumując, w zakresie bezpieczeństwa, zidentyfikowane problemy nie odbiegają znacząco od tych, które występują w podobnych gminach. Ma to wpływ na odbieranie obszaru gminy w opinii publicznej wśród mieszkańców, jako miejsca spokojnego.

2. Sfera gospodarcza

W ramach diagnozy sytuacji gospodarczej analizie poddano liczbę i strukturę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz lokalny rynek pracy, w tym liczbę pracujących i bezrobotnych.

2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Gmina Radziejów jest typową gminą wiejską oraz ma charakter typowo rolniczy. Na jej terenie nie ma dużych obszarów przemysłowych. Głównym miejscem pracy oraz źródłem utrzymania

²¹ W 2017 roku nie prowadzono zbierania danych w GUS dotyczących działań ratowniczych jednostek ochrony przeciwpożarowej

²² W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

dla większości mieszkańców są zakłady usługowo-handlowe we Włocławku, Radziejowie, Inowrocławiu oraz praca w gospodarstwach rolnych. Stosunkowo duża odległość od większych aglomeracji powoduje, że na obszarze gminy brak jest większych podmiotów prowadzących działalność handlową lub produkcyjną.

Do problemów w zakresie rynku lokalnego na terenie gminy należą niedostateczna baza noclegowo – żywieniowa, mała baza sektora produkcji i usług, brak drobnych zakładów przetwórstwa rolno -spożywczego.²³

Według danych GUS na terenie gminy Radziejów w roku 2022 zarejestrowanych było 360 podmiotów gospodarczych. Ich liczba w latach 2017-2022 zwiększyła się o 56 działalności tj. 18,42%.

Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	304	323	334	344	350	360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Najwięcej podmiotów 2022 roku według danych GUS działa w sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (86 podmiotów). Drugą co do wielkości sekcją jest sekcja F – przetwórstwo przemysłowe (44 podmioty).

Według klas wielkości na terenie gminy Radziejów w 2022 roku zdecydowanie dominowały mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające do 9 pracowników. W tym czasie zarejestrowanych było 348 podmiotów, które stanowiły 96,67% wszystkich podmiotów gospodarczych. W następnej kolejności znalazły się małe przedsiębiorstwa (zatrudniające od 10 do 49 osób) – ich udział wyniósł 3,05% wszystkich podmiotów oraz średnie przedsiębiorstwa (zatrudniające od 50 do 249 osób) z udziałem 0,28%. Na obszarze gminy w roku 2022 nie funkcjonowały duże przedsiębiorstwa (zatrudniające ponad 250 osób).

²³ Dane z Urzędu Gminy Radziejów

Tabela 17. Liczba podmiotów na terenie gminy Radziejów wg klas wielkości w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Zmiana (2017-2022)	Udział w 2022
Mikroprzedsiębiorstwa (do 9 osób)	290	309	322	332	338	348	+58 (20,00%)	96,67%
Małe przedsiębiorstwa (10-49 osób)	12	12	11	11	11	11	-1 (8,33%)	3,05%
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 osób)	2	2	1	1	1	1	-1 (50,00%)	0,28%
Duże przedsiębiorstwa (ponad 250 osób)	0	0	0	0	0	0	brak	0,00%
Razem	304	323	334	344	350	360	+56 (18,42%)	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
W tabeli poniżej przedstawiono wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). W ciągu analizowanych lat wpływy z CIT zmniejszyły się o 62,09%. Natomiast wpływy z PIT wzrosły o 43,09%.

Tabela 18. Wpływy do budżetu gminy Radziejów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2017-2021²⁴

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) [zł]	3 494,21	7 710,12	5 112,00	13 953,50	1 324,72
Wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) zł	2 047 237,00	2 260 926,00	2 608 187,00	2 639 774,00	2 929 492,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Radziejów
Zmniejszenie dochodów własnych gminy z wpływów z podatku od nieruchomości i udziałów CIT nie wpływa pozytywnie na przyciągnięcie przedsiębiorstw i zachęcenie ich do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy Radziejów. Wpływa to też negatywnie na powstawanie nowych miejsc pracy oraz liczbę osób bezrobotnych.

²⁴ W momencie opracowania dokumentu sprawozdanie z wykonania budżetu za rok 2022 r. nie było dostępne

2.2 Rynek pracy

W gminie Radziejów podobnie jak w innych rejonach kraju, w ostatnich latach zaobserwowano spadek liczby osób bezrobotnych, co związane jest przede wszystkim z ogólnym rozwojem gospodarczym kraju oraz powstawaniem nowych miejsc pracy.

Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy, zaobserwować można, że liczba osób bezrobotnych zanotowała spadek w latach 2017-2022.

W latach 2017-2022 ogólna liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 21,90%. Porównując liczbę bezrobotnych kobiet i mężczyzn zauważyć można, że w większym stopniu bezrobocie dotyczy kobiet. W 2022 roku na 189 zarejestrowanych osób bezrobotnych, 128 z nich to kobiety. Stopa bezrobocia rejestrowanego (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) w gminie Radziejów spadła z poziomu 8,8% w 2017 roku do 7,3% w 2021 roku. Dla porównania, w powiecie radziejowskim stopa ta wyniosła na koniec 2021 roku 9,7%, w województwie kujawsko-pomorskim 5,1%, a w Polsce 4,0%.

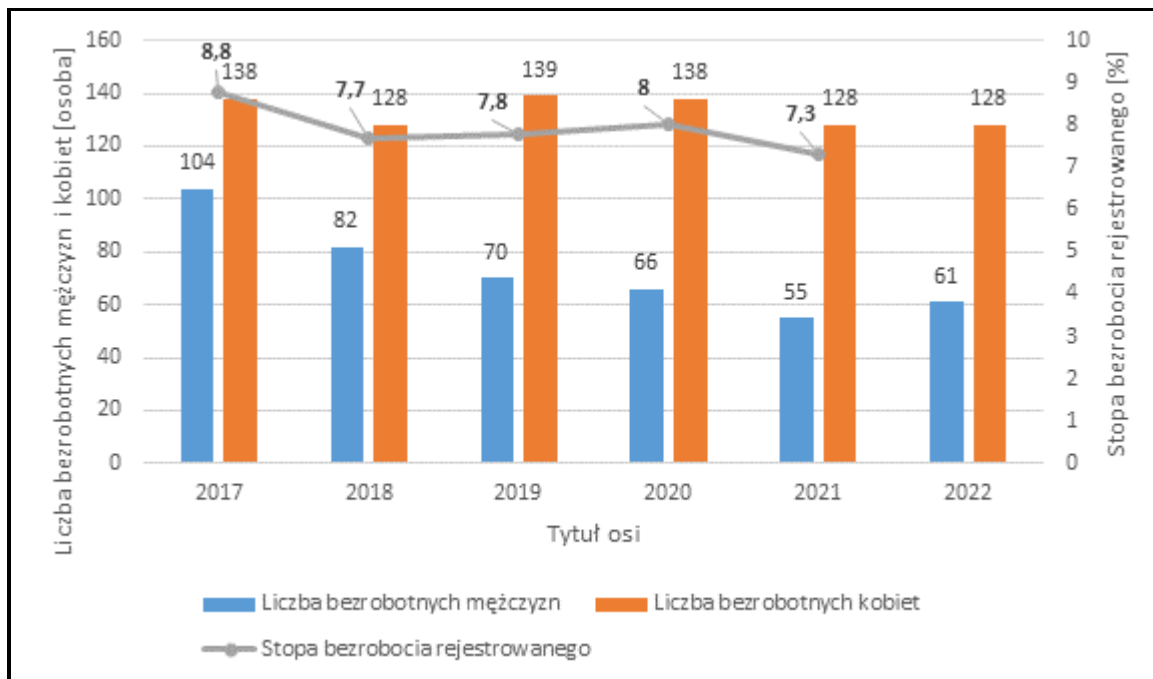
Tabela 19. Bezrobocie na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
Ogółem		osoba	242	210	209	204	183	189
w tym:	Mężczyźni	osoba	104	82	70	66	55	61
	Kobiety	osoba	138	128	139	138	128	128
Stopa bezrobocia rejestrowanego wg płci²⁵								
Ogółem		%	8,8	7,7	7,8	8,0	7,3	-
w tym:	Mężczyźni	%	6,9	5,6	4,9	4,8	4,1	-
	Kobiety	%	10,9	10,2	11,1	11,7	10,9	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

²⁵ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Biorąc pod uwagę grupy wiekowe bezrobotnych, zauważyć można spadek liczby osób bezrobotnych o 22,92% w grupie osób do 25 roku życia, w grupie osób do 30 roku życia o 37,5% oraz o 7,14% w grupie osób powyżej 50 roku życia. Natomiast liczba osób pozostająca długotrwale bezrobotna zmniejszyła się w analizowanym okresie o 38 osób, tj. o 23,60%.

Tabela 20. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w gminie Radziejów w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Do 25 roku życia	osoba	48	33	32	30	27	37
Do 30 roku życia	osoba	88	76	67	61	44	55
Powyżej 50 roku życia	osoba	42	41	40	39	32	39
Długotrwale bezrobotni	osoba	161	124	130	130	128	123

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3. Sfera przestrzenna

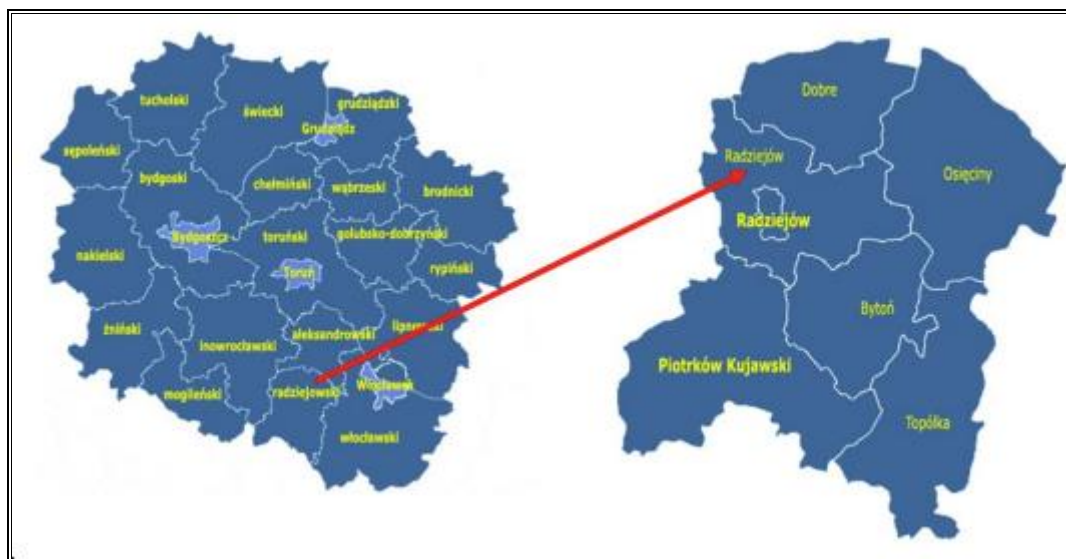
W zakresie sytuacji przestrzennej przeanalizowano m.in. strukturę zagospodarowania gruntów, walory przyrodnicze, jakość powietrza, dostęp do infrastruktury komunikacyjnej, zasób mieszkaniowy, zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz, a także system wodno-kanalizacyjny i gospodarkę odpadami.

3.1 Przestrzeń i środowisko

Gmina Radziejów jest gminą wiejską położoną w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie radziejowskim, około 50 km na południe od Torunia. Jej powierzchnia wynosi 92,6 km² a średnia gęstość zaludnienia ok. 46 osób/km². Zamieszкана jest przez 4 294 osoby.²⁶ Przez obszar gminy przebiega linia kolei szerokotorowej nr 131 Tczew – Chorzów Batory oraz droga krajowa nr 62 relacji Włocławek – Radziejów – Anusin i droga wojewódzka nr 266 relacji Ciechocinek – Radziejów – Konin.

Pod względem etnograficznym gmina Radziejów położona jest na kujawach, na skrzyżowaniu historycznych szlaków z Inowrocławia do Brześcia Kujawskiego i Włocławka oraz z Torunia do Koła i Konina. Gmina podzielona jest na 27 miejscowości, w tym 18 następujących sołectw: Bieganowo, Biskupice, Przemystka, Czołowo, Broniewo, Szostka, Broniewek-Płowki, Kolonia Wąsewo, Czołówek, Zagorzyce, Opatowice, Pruchnowo, Stary Radziejów Kolonia, Stary Radziejów Wieś, Płowce, Kwilno-Kłonówek, Piołunowo, Skibin.²⁷

Tabela 21. Położenie gminy Radziejów na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu radziejowskiego



Źródło: www.gminy.pl

Gmina Radziejów graniczy z:

- miastem Radziejów, powiat radziejowski, województwo kujawsko-pomorskie,
- gminą wiejską Dobre, powiat radziejowski, województwo kujawsko-pomorskie,
- gminą wiejską Osięciny, powiat radziejowski, województwo kujawsko-pomorskie,
- gminą wiejską Bytoń, powiat radziejowski, województwo kujawsko-pomorskie,

²⁶ GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/BDL/start>

²⁷ Raport o stanie gminy Radziejów za rok 2021

- gminą miejsko-wiejską Piotrków Kujawski, powiat radziejowski, województwo kujawsko-pomorskie,
- gminą miejsko-wiejską Kruszwica, powiat inowrocławski, województwo kujawsko-pomorskie.

Walory przyrodnicze

Walorami przyrodniczymi nazywamy wszystkie te elementy i zasoby środowiskowe, ukształtowane bez wpływu i ingerencji człowieka, które mogą stać się celem ruchu turystycznego. Są one jednymi z najważniejszych aspektów branych pod uwagę przy opisywaniu atrakcyjności danego regionu. Mają wpływ nie tylko na turystykę obszaru, ale również na sferę gospodarczą i ekonomiczną. Walory przyrodnicze można sklasyfikować według następującego podziału:

- udział powierzchni terenów zielonych i lasów,
- udział powierzchni terenów będących pod ochroną,
- powierzchnia wód powierzchniowych,
- ukształtowanie powierzchni,
- stan środowiska przyrodniczego.

Największym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych jest niewątpliwie człowiek i związana z nim jego aktywność, w tym należy uwzględnić zanieczyszczenie środowiska, urbanizację, a także turystykę.

Fauna i flora

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2021 r. wynosiła 15,91 ha. Lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) obszaru gminy wyniosła 0,2%, co jest wartością zdecydowanie niższą od średniej wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (23,5%) i kraju (29,60%). Obszar gminy należy do Nadleśnictwa Włocławek podlegającego pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu.

Tabela 22. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Radziejów²⁸

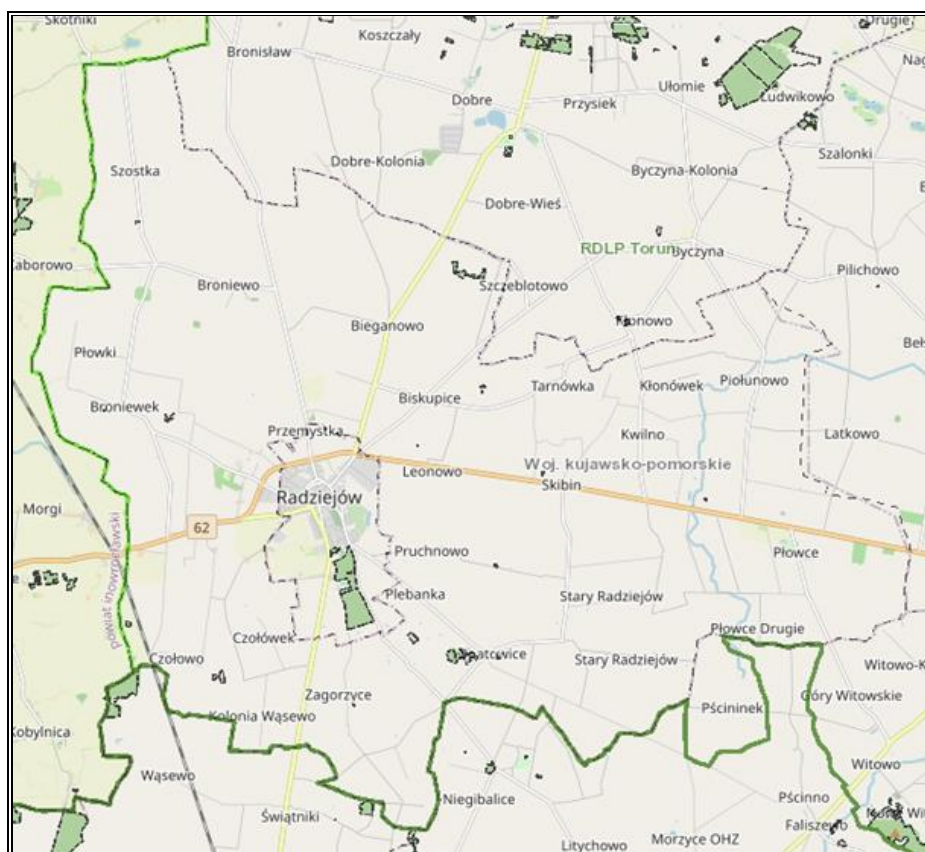
Wyszczególnienie	Jedn. miary	2021
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	15,91
Lesistość w %	%	0,2
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	5,91

²⁸ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2021
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	5,91
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	3,91
Grunty leśne prywatne	ha	10,00
Powierzchnia lasów		
Lasy ogółem	ha	15,85
Lasy publiczne ogółem	ha	5,85
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	5,85
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	3,85
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	0,00
Lasy prywatne ogółem	ha	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Rysunek 1. Mapa obszarów leśnych na terenie gminy Radziejów



Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.bdl.lasy.gov.pl>

Pod względem siedliskowym ponad 90% powierzchni leśnej gminy stanowi las świeży, w którym dominującym gatunkiem jest dąb z niewielkim udziałem jesionu, sosny czy olszy czarnej. Pozostałą powierzchnię leśną stanowi las wilgotny o drzewostanie jesionowo-dębowym, z udziałem brzozy i jawora.

W związku z dominującym w gminie rolnictwem faunę tego obszaru reprezentują zwłaszcza gatunki związane z biocenozami polnymi. Z ssaków występują m.in. sarny, zające, lisy, kuny, jelenie, jeże czy tchórze. Z płazów: traszki zwyczajne, ropuchy szare i zielone, rzekotki drzewne, a także żaby: wodna, jeziorowa, śmieszka czy moczarowa. Ptactwo reprezentowane jest przez takie gatunki jak m.in. skowronek, ortolan, potrzuszcz, pliszka żółta, rokitniczka, potrzos, łożówka, kuropatwa, przepiórka, myszołów, grzywacz, dzięcioł, bąk, czapla, pustułka, kobuzy, myszołowy, sowy, kruki, gołębie, dzięcioły, gile czy paszkioty.

Formy ochrony przyrody

Formami ochrony przyrody w Polsce, w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Zgodnie z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na terenie gminy nie występują formy ochrony przyrody.

Zieleń urządzona

Tereny zieleni urządzonej definiuje się jako tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym.

Ogólne zestawienie powierzchni prezentuje poniższa tabela.

Tabela 23. Tereny zielone na obszarze gminy Radziejów w roku 2021²⁹

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Parki spacerowo - wypoczynkowe	13,60
Zieleńce	4,00
Cmentarze	1,40
Tereny zieleni osiedlowej	0,79
Razem	19,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

²⁹ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Do ważnych terenów zielonych na obszarze gminy Radziejów zaliczyć można parki spacerowo-wypoczynkowe o łącznej powierzchni 13,60 ha, zieleńce o powierzchni 4,00 ha, zieleń cementarną o powierzchni 1,40 ha. Park spacerowo – wypoczynkowy znajduje się między innymi w Skibinie. Obiekty te pełnią funkcję dekoracyjną, ale ze względu na ich lokalizację stanowią cenne uzupełnienie systemu zieleni gminnej.

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia.

Przez teren gminy Radziejów nie przebiega żaden korytarz ekologiczny.

Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna gminy jest bardzo słabo rozwinięta i silnie przekształcona ze względu na skanalizowanie oraz zmeliorowanie gruntów. Przez obszar ten przebiega dział wód I rzędu oddzielający dorzecza Wisły i Odry.

Poniżej przedstawiono jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), których zlewnie znajdują się na terenie gminy Radziejów wg Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły i Odry z 2016 roku:

- RW20001727819 - Zgłowiączka od źródeł do wpływu do jez. Głuszyńskiego,
- RW20001727839 - Zgłowiączka - jez. Głuszyńskie, wraz z dopływami,
- RW60000188176 - Dopływ z Bronikowa,
- RW6000018817899 - Kanał Bachorze,
- RW6000171881729 - Dopływ z Piotrkowa Kujawskiego,
- RW60001718817869 - Dopływ z Dobrego,
- RW6000171881788 - Dopływ z Bronisławowa,
- RW60001718817949 - Dopływ z Kol. Czołowo.

Niżej zostały wymienione jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), których zlewnie zostały zlokalizowane na terenie gminy Radziejów wg Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz Odry z 2022 roku:

- RW60001018817899 - Kanał Bachorze (dorzecze Odry),
- RW6000111881999 - Noteć od Kanału Warta-Gopło do Noteci Zachodniej (dorzecze Odry),
- RW6000101881729 - Kanał Mietlica (dorzecze Odry),

— RW200010278349 - Dopływ z jez. Świeskich (dorzecze Wisły),

— RW20001027839 - Zgłowiączka do jez. Głuszyńskiego (dorzecze Wisły).

Zgodnie z oceną stanu Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w 2014-2019 i oceny eksperckiej według obowiązującej klasyfikacji od 1 stycznia 2022 r. stan ogólny wskazanych wyżej JCWP jest zły.

Wody podziemne

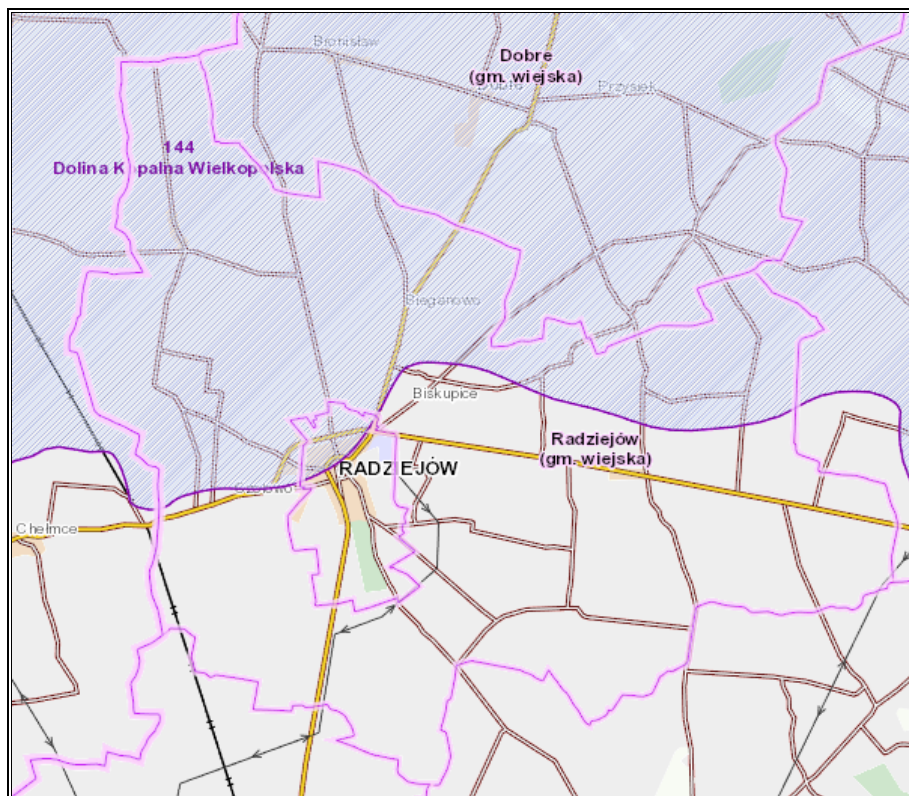
Zgodnie z definicją zawartą w Ramowej Dyrektywie Wodnej (2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r., jednolite części wód podziemnych (dalej JCWPd) obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającym pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Według podziału Polski na 174 JCWPd, teren gminy leży na obszarze JCWPd 47, która położona jest we wschodniej części gminy oraz JCWPd 43, która obejmuje zachodnią część.

Ocena stanu (2019) wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11.10.2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148) stan chemiczny, ilościowy oraz ogólny JCWPd 43 jest słaby, natomiast JCWPd 47 dobry.

Ponadto na terenie gminy znajduje Główny zbiornik wód podziemnych, tj. GZWPd nr 144 Dolina Kopalna Wielkopolska. Wody zbiornika należą do wód słodkich i do tej pory nie zostały zanieczyszczone. Na obszarze GZWP nr 144 o powierzchni 4 122,4 km² wyznaczono 9 terenów ochronnych o łącznej powierzchni 30,4 km².

Rysunek 2. Jednolite części wód podziemnych położone na terenie gminy Radziejów



Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geologia.pgi.gov.pl/>

W 2022 roku na terenie powiatu radziejowskiego jakość wód podziemnych monitorowana była przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w miejscowości Opatowice w otworze oznaczonym w systemie MONBADA numerem 1817. Monitoruje on jednolitą część wód podziemnych nr 47. Jest to studnia wiercona o głębokości do stropu warstwy wodonośnej 65 m p.p.t.

Na podstawie przeprowadzonych badań wskaźniki fizyczno-chemiczne sklasyfikowane zostały w IV klasie - wody niezadowolającej jakości z uwagi na wartość wskaźnika HCO_3 . Geogeniczne pochodzenie wskaźnika HCO_3 w zakresie IV klasy jakości - poziom wodonośny izolowany od powierzchni terenu warstwami gliny zwalowej i iltu o łącznej miąższości 44 m, w profilu geologicznym lignit; brak współwystępowania wskaźników indykatorywnych dla presji. Natomiast wskaźnikami wpływającymi na klasyfikację w III klasie było żelazo, tlen oraz wapń. Końcowa klasyfikacja jakości wód podziemnych w otworze nr 1817 to III klasa – wody zadowolającej jakości.³⁰

³⁰ Główny inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy

Rzeźba terenu i geologia

Powierzchnia terenu gminy jest płaska o niewielkich deniwelacjach nieprzekraczających 2 m i wysokościach bezwzględnych w przedziale 90-100 m n.p.m. W podłożu dominują typowe dla moreny dennej utwory wykształcone w postaci glin oraz glin piaszczystych. W południowej oraz południowo-zachodniej części gminy występuje krajobraz o bardziej urozmaiconej rzeźbie, związany on jest z moreną denną falistą, formami kemowymi i pagórkami morenowymi. Krajobraz ten występuje głównie w sołectwach Opatowice i Stary Radziejów Wieś.

Na terenie gminy dominują gleby o wysokich klasach bonitacji, powoduje to związanie gminy głównie z produkcją rolną. Wysokie klasy gleb doprowadziły do dużego zubożenia różnorodności gatunkowej flory na rzecz dużych powierzchni jednogatunkowych roślin uprawnych. Niewielki udział powierzchni leśnych, wód otwartych płynących oraz stojących powoduje, iż zasoby biotyczne gminy są bardzo ubogie. Zasoby te tworzone są głównie przez zespoły bagienne, łąkowo-pastwiskowe, sady oraz ogrody przydomowe czy zieleń śródpolną. Wśród wyżej wymienionych ważną rolę odgrywają tereny bagienne (torfowiska), łąki i pastwiska, które terenie gminy spełniają funkcje stabilizatora stosunków wodnych oraz są siedliskiem dla drobnej flory i fauny.³¹

Według podziału fizycznogeograficznego Polski, obszar gminy Radziejów położony jest na terytorium jednego makroregionu fizyczno-geograficznego tj. Pojezierza Wielkopolskiego, w obszarze, którego odznaczają się mniejsze jednostki – mezoregiony. Do mezoregionów w obszarze którego położony jest teren gminy, należy obejmująca północną część gminy Równina Inowrocławska oraz zlokalizowane w części południowej Pojezierze Kujawskie.

Tabela 24. Położenie gminy Radziejów wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Gmina Radziejów	
Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa
Prowincja	Niż Środkowoeuropejski
Podprowincja	Pojezierza Południowobałtyckie
Makroregion	Pojezierze Wielkopolskie
Mezoregion	Równina Inowrocławska Pojezierze Kujawskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://geologia.pgi.gov.pl>

Pod względem geologicznym gmina położona jest w obszarze wału kujawsko-pomorskiego (tzw. antyklinorium kujawskie lub kujawsko-pomorskie). Podłoże budują osady karbonu i zlokalizowane na nich skały zaliczane do kompleksu cechsztyńskiego-mezozoicznego tj. utwory

³¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziejów

perm (cechsztynu), triasu, jury i kredy dolnej, przykryte osadami kenozoicznymi. Prawie cała powierzchnia podczwartorzędowa zbudowana jest z osadów trzeciorzędowych, z których wydzielić można osady oligocenu, miocenu i pliocenu. Zalega na nich zwarta pokrywa osadów czwartorzędowych.³²

Głównymi utworami przypowierzchniowymi znajdującymi się na przeważającym terenie gminy są gliny zwałowe, ich zwietrzeliny oraz piaski i żwiry lodowcowe wykształcone podczas zlodowacenia północnopolskiego. W części południowej występują płyty piasków i żwirów sandrowych oraz niewielki obszar piasków i mułków kemów. W zachodniej części gminy na niewielkim obszarze występuje płat żwirów, piasków, głazów i gin moren czołowych.³³

Stan jakości powietrza

Województwo kujawsko-pomorskie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza. Zgodnie z przyjętym podziałem, gmina Radziejów należy do strefy kujawsko-pomorskiej.

Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężeń ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- dwutlenek azotu (NO₂),
- tlenek węgla (CO),
- benzen (C₆H₆),
- ozon troposferyczny (O₃),
- pył zawieszony PM10, oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren),
- pył PM2,5.

Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenki azotu (NO_x),
- ozon (O₃).

³² Państwowy Instytut Geologiczny, *Seryjne mapy geologiczne Polski w skali 1:50 000, arkusz 440 – Radziejów (N-34-122-A). Objaśnienia do mapy*, Warszawa 2002

³³ <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie, lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie, lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty, tam gdzie to możliwe w określonym czasie.

2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- **klasa D1** – stężenie ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Poziom celu długoterminowego – oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie – z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

3. Dla PM_{2,5}, dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

- **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II – poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 µg/m³.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy kujawsko-pomorskiej

Tabela 25. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy kujawsko-pomorskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2021 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy
		Kryterium – poziom dopuszczalny							Kryterium – poziom docelowy						Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Faza I	Faza II														
Strefa kujawsko-pomorska	PL040 4	A	A	C	A	C1	A	A	A	A	C	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2021

Tabela 26. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2021 w strefie kujawsko-pomorskiej, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
BaP	Poziom docelowy	Śr. roczna	756,9	4,30%	535 378	37,95%
Pył PM10	Poziom dopuszczalny	Śr. 24-godz.	105,6	0,60%	146 792	10,41%
Pył PM2,5	Poziom dopuszczalny (II faza)	Śr. roczna	61,5	0,35%	73 580	5,22%
Ozon	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8-godz.	10148,8	57,68%	80 7573	57,25%

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2021

W ocenie jakości powietrza za 2021, na terenie gminy Radziejów, ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w odniesieniu do poziomu docelowego stwierdzono przekroczenie dla stężenia benzo(a)pirenu w pyłe oznaczonym PM10 oraz w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego stwierdzono przekroczenie dla ozonu.

W celu przywrócenia obowiązujących standardów należy podjąć działania na rzecz poprawy jakości powietrza we wskazanych obszarach, gdzie zostały przekroczone dopuszczalne wartości. Na terenie gminy głównym źródłem zanieczyszczeń są kotłownie indywidualnych gospodarstw domowych oraz zlokalizowane w mieście zakłady produkcyjne.

Gmina przystąpiła również do programu „Czyste Powietrze”. Jest to kompleksowy program rządowy, którego celem jest poprawa jakości powietrza, zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery przez domy jednorodzinne oraz poprawę efektywności energetycznej budynków. Program zakłada dofinansowanie do wymiany starych kotłów na paliwo stałe tzw. kopciuchów oraz termomodernizacji budynków jednorodzinnych. Skierowany jest do osób fizycznych będących właścicielami domów jednorodzinnych lub lokali mieszkalnych wydzielonych w budynku jednorodzinym.

W ostatnich latach Gmina Radziejów realizowała przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, które miały wpływ na poprawę jakości powietrza. Gmina przystąpiła również do programu „Czyste Powietrze”. Jest to kompleksowy program rządowy, którego celem jest poprawa jakości powietrza, zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery przez domy jednorodzinne oraz poprawę efektywności energetycznej budynków. Program zakłada dofinansowanie do wymiany starych kotłów na paliwo stałe tzw. kopciuchów oraz termomodernizacji budynków jednorodzinnych. Skierowany jest do osób fizycznych będących właścicielami domów jednorodzinnych lub lokali mieszkalnych wydzielonych w budynku jednorodzinym.

Odnawialne Źródła Energii

Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego, a w efekcie poprawa jakości powietrza może nastąpić także poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii. Odnawialnymi źródłami energii są odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące przede wszystkim energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię geotermalną, energię wodną oraz energię otrzymywaną z biomasy i biogazu. Efektywność pracy instalacji wykorzystujących energię odnawialną uzależniona jest jednak od potencjału wykorzystania poszczególnych źródeł i uwarunkowań obszaru, na którym zostaną zlokalizowane.

Energia słoneczna

Warunki dla rozwoju energetyki w województwie kujawsko-pomorskim są korzystne. Gmina Radziejów położona jest na obszarze, gdzie potencjał energii użytecznej wynosi ponad 1 150 kWh/m². Oznacza to, że na terenie gminy istnieje możliwość pozyskania energii słonecznej na cele ciepłe i energetyczne. Uzyskana energia wykorzystywana jest głównie dla potrzeb gospodarstw domowych, ale obiektów użyteczności publicznej. W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz ich dostępność. Można zatem wnioskować, że na jej terenie wśród właścicieli prywatnych zlokalizowane są indywidualne instalacje wykorzystujące energię słoneczną.³⁴

Energia wiatru

Pozyskiwanie energii z wiatru jest bardzo korzystne z punktu widzenia ochrony środowiska. Gmina Radziejów jest położona na obszarze o dość korzystnych zasobach energii wiatrowej. Energia wiatru jest uzależniona od warunków terenowych tj. ukształtowania terenu i jego pokrycia.

Na obszarze gminy Radziejów funkcjonują farmy wiatrakowe. Na terenie gminy pracuje aż 56 nowoczesnych turbin. Wiatraki zlokalizowane są między innymi w Opatowicach, Starym Radziejowie.³⁵

Energia wody

Energia wody wykorzystywana jest głównie do wytwarzania energii elektrycznej za pośrednictwem turbiny wodnej połączonej z prądnicą. Elektrownie wodne buduje się najczęściej na terenach górzystych lub w miejscach, gdzie jest możliwe piętrzenie wody. Wyższe spiętrzenie i większa masa przepływającej wody przyczyniają się do większej ilości energii elektrycznej możliwej do wytworzenia. Małe elektrownie wodne (MEW) dzieli się dodatkowo na: mikro elektrownie wodne, mini elektrownie wodne, małe elektrownie wodne.

Na terenie gminy Radziejów z powodu niskiego potencjału energetycznego cieków wodnych do lokalizacji instalacji wykorzystujących energię wody, obecnie nie funkcjonuje żadna mała elektrownia wodna (MEW).

Energia geotermalna

Gmina Radziejów położona jest na terenie Prowincji Środkowo – Europejskiej, Okręg Grudziądzko Warszawski. Na terenie gminy energia geotermalna nie jest wykorzystywana na

³⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Radziejów

³⁵ Raport o Stanie Gminy za rok 2021

szerszą skalę. W zakresie geotermii płytkiej na tym obszarze są wykorzystywane przez osoby indywidualne pompy ciepła.³⁶

Energia z biomasy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (Dz.U. 2022 poz. 2411) biomasa to ulegające biodegradacji części produktów, odpady lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi, leśnictwa i rybołówstwa oraz powiązanych z nimi działów przemysłu, w tym z chowu i hodowli ryb oraz akwakultury, a także ulegająca biodegradacji część odpadów przemysłowych i komunalnych, w tym z instalacji służących zagospodarowaniu odpadów oraz uzdatniania wody i oczyszczania ścieków. Energia z biomasy pozyskiwana jest w wyniku procesów spalania, fermentacji alkoholowej oraz wykorzystywania olejów roślinnych w produkcji biokomponentów do paliw.

Mimo rolniczego charakteru gminy na jej terenie obecnie nie istnieją uprawy roślinne pod produkcję biopaliw, nie funkcjonują także podmioty gospodarcze zajmujące się przetwórstwem biomasy do celów grzewczych. Zatem z powodu rolniczego charakteru obszaru wiejskiego gminy, biomasa wykorzystywana jest do produkcji energii na indywidualne potrzeby w gospodarstwach.³⁷

Energia z biogazu

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii biogaz to gaz uzyskany z biomasy, w szczególności z instalacji przeróbki odpadów zwierzęcych lub roślinnych, oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. Z kolei biogaz rolniczy jest gazem otrzymywanym w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych, odpadów lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, lub biomasy roślinnej zebranej z terenów innych niż zaewidencjonowane jako rolne lub leśne, z wyłączeniem biogazu pozyskanego z surowców pochodzących ze składowisk odpadów, a także oczyszczalni ścieków, w tym zakładowych oczyszczalni ścieków z przetwórstwa rolno-spożywczego, w których nie jest prowadzony rozdział ścieków przemysłowych od pozostałych rodzajów osadów i ścieków.

Obecnie na terenie gminy Radziejów nie funkcjonuje gospodarstwo posiadające instalacje do produkcji lub odzysku biogazu.³⁸

³⁶ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Radziejów

³⁷ J.w.

³⁸ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Radziejów

3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Transport drogowy

Układ drogowy na terenie gminy Radziejów tworzą:

- droga krajowa nr 62 Włocławek – Radziejów – Anusin,
- droga wojewódzka nr 266 Ciechocinek – Radziejów – Konin,
- drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Sieć dróg gminnych umożliwia komunikację między poszczególnymi jednostkami osadniczymi gminy. Występują tu także połączenia autobusowe, które umożliwiają przemieszczanie się mieszkańców, jak i turystów. Dobry stan techniczny wpływa również na zmniejszenie się wydzielania spalin oraz kurzów i pyłów do atmosfery. Dlatego istotne jest utrzymanie dróg w dobrym stanie i poddawanie ich regularnym pracom modernizacyjnym.

Tabela 27. Średni dobowy ruch roczny na drodze krajowej oraz drodze wojewódzkiej przebiegających przez gminę Radziejów

Numer punktu pomiar.	Pikietaż		Nazwa	SDRR ogółem
	pocz.	końc.		
Droga krajowa nr 62				
70 927	14,339	32,007	KRUSZWICA /UL. SZOSA TRYSZCZYŃSKA/ - RADZIEJÓW /UL. BRZESKA (DW266)/	6 001
71 307	32,007	44,342	RADZIEJÓW /UL. BRZESKA (DW266)/ - SAMSZYCE /DW267/	6 185
Drogi wojewódzka nr 266				
04 021	23,389	40,747	ZAKRZEWO - RADZIEJÓW /DK62/	3 435
04 022	40,747	50,552	ZAKRZEWO - RADZIEJÓW /DK62/	1 525

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

Średni dobowy ruch roczny na drogach wojewódzkich wyniósł 4 231 pojazdów na dobę natomiast średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych był prawie trzykrotnie większy i wyniósł 13 574 pojazdów na dobę³⁹. Przez teren gminy Radziejów przebiegają dwa badane odcinki drogi krajowej nr 62. Średni dobowy ruch roczny (SDRR) na tych odcinkach jest niższy od średniego na drogach krajowych. Taka sama sytuacja występuje na dwóch odcinkach drogi wojewódzkiej przebiegającej przez teren gminy, gdzie SDDR był niższy niż średnia na drogach wojewódzkich.

³⁹<https://www.gov.pl/web/gddkia/wyniki-generalnego-pomiaru-ruchu-202021-na-drogach-wojewodzkich>

Transport kolejowy i lotniczy

Przez południowo – zachodni kraniec gminy przebiega fragment linii kolejowej relacji Chorzów – Inowrocław – Bydgoszcz – Tczew. Ponadto na terenie gminy pozostają jeszcze ślady po funkcjonującej kiedyś kolejce wąskotorowej.

Na terenie gminy nie zostało zlokalizowane żadne lotnisko. Najbliższy port lotniczy znajduje się w Bydgoszczy.

3.3 Mieszkalnictwo

Według danych GUS w 2021 roku na terenie gminy Radziejów znajdowało się 1 309 mieszkań o powierzchni użytkowej 132 006 m² (wzrost o 31 lokali względem roku 2017 tj. 2,43%). Liczba izb w tym samym roku wyniosła 5 926 i wzrosła w stosunku do roku 2017 o 2 660 tj. 2,06%.

Tabela 28. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴⁰

Wyszczególnienie	Jednostka	2017	2018	2019	2020	2022
Mieszkania	szt.	1 278	1 282	1 293	1 305	1 309
Izby	szt.	5 707	5 729	5 796	5 904	5 926
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	129 346	129 811	131 365	131 480	132 006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W analizowanym okresie przeciętna powierzchni mieszkaniowa jednego mieszkania zmniejszyła się o 0,4 m² (0,40%). Zwiększyła się natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę o 1,4 m² tj. 4,78% oraz wskaźnik mieszkań na 1000 mieszkańców notując wzrost o 15,80 tj. 5,47%.

Tabela 29. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴¹

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2022
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	101,2	101,3	101,6	100,8	100,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	29,3	29,5	30,0	30,4	30,7
Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	289,0	291,7	295,5	302,2	304,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W roku 2020 dostęp do wodociągu posiadało 97,4% mieszkań, natomiast w łazienkę wyposażonych było 88,9% mieszkań. Na przestrzeni lat zauważalny jest niewielki spadek wyposażenia mieszkań w poniższe instalacje. Szczegóły prezentuje poniższe tabela.

⁴⁰ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

⁴¹ Jw.

Tabela 30. Mieszkania wyposażone w instalacje sanitarne na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2020⁴²

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020
Wodociąg	%	97,7	97,7	97,7	97,4
Łazienka	%	89,0	89,0	89,1	88,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Obecnie na terenie gminy funkcjonuje Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Radziejów na lata 2020-2024 przyjęty uchwałą nr XII/126/2020 Rady Gminy Radziejów z dnia 26 czerwca 2020 r.

Mieszkaniowy zasób gminy Radziejów na dzień 31 grudnia 2019 r. stanowiło 5 lokali mieszkalnych w różnych budynkach stanowiących własność gminy:

- Bieganowo, 1 lokal o łącznej powierzchni użytkowej 69,30 m²,
- Skibin, 3 lokale o łącznej powierzchni użytkowej 157,79 m²,
- Szostka, 1 lokal o łącznej powierzchni użytkowej 111,24 m².

Łączna powierzchnia użytkowa wszystkich lokali mieszkalnych na obszarze gminy wyniosła 338,33 m², zatem przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła ok. 67,67 m². Gmina Radziejów nie posiada lokali socjalnych w swoim zasobie.

Na terenie gminy rozwój mieszkalnictwa jest nieznaczny. Standard mieszkań jest zróżnicowany, ale obserwuje się poprawę stanu technicznego zasobu mieszkaniowego. Na rozwój mieszkalnictwa na danym terenie wpływ na również jego uzbrojenie w infrastrukturę techniczną.

3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie jednostki samorządu terytorialnego istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

Infrastruktura kanalizacyjna

Zgodnie z danymi GUS w roku 2021 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wyniosła 9,0 km. Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury kanalizacyjnej stanowiła 0,9% wszystkich budynków mieszkalnych na terenie gminy. Liczba przyłączy wynosiła zaledwie 8 szt. Szczegółowe informacje o infrastrukturze kanalizacyjnej

⁴² W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2021 i 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

prezentuje poniższa tabela. W związku z rozproszoną zabudową na terenie gminy Radziejów dostęp do kanalizacji sanitarnej jest niewielki.

Tabela 31. Infrastruktura kanalizacyjna gminy Radziejów w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2022
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	13	12	12	8	8
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	12,0	12,3	8,6	5,6	6,1
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury kanalizacyjnej	%	0,9	0,8	0,8	0,8	0,9
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	2	3	3	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Na obszarze gminy funkcjonuje Aglomeracja Radziejów przyjęta uchwałą nr XV/128/2020 z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Radziejów. Wyznaczona aglomeracja posiada równoważną liczbę mieszkańców - 6 071 (w tym: 5 687 to Gmina Miasto Radziejów, a 373 to Gmina Radziejów) z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną na terenie miejscowości Broniewek. Obszar aglomeracji zgodnie z uchwałą obejmuje miejscowości: Miasto Radziejów (część miasta), Broniewo (część miejscowości), Przemystka (część miejscowości), Broniewek (część miejscowości) z terenu gminy Radziejów.

W pozostałej części gminy, niepodłączonej do sieci kanalizacyjnej, podstawową infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki ściekowej stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe. Ich wykaz prezentuje tabela poniżej.

Tabela 32. Informacje dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴³

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.]	481	481	450	450	450
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	332	340	460	470	480

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Analizując powyższą tabelę obserwujemy, że w analizowanym okresie liczba zbiorników bezodpływowych zmniejszyła się o 31 szt. (tj. 6,44%), a liczba przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła o 148 szt. (tj. 44,58%).

⁴³ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Infrastruktura wodociągowa

Zdecydowanie większy procent budynków korzysta z instalacji wodociągowej niż z kanalizacyjnej. Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy Radziejów w roku 2021 długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 109,2 km. Zużycie wody na 1 mieszkańca w 2021 roku wyniosło 41,7 m³ i zwiększyło się na przestrzeni analizowanych lat o 17,46%. Szczegółowe dane na temat infrastruktury wodociągowej na terenie gminy Radziejów przedstawia tabela poniżej.

Tabela 33. Infrastruktura wodociągowa na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴⁴

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 059	1 082	1 095	1 095	1 103
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	158,0	177,0	196,1	177,8	180,2
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	35,5	40,1	44,9	41,1	41,7
Awarie sieci wodociągowej	szt.	6	7	9	7	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
Gmina Radziejów zaopatrywana jest w wodę do picia z dwóch stacji ujęć wody w miejscowości Płowce oraz Szostka.

Zaopatrzenie w ciepło

Gospodarka cieplna oraz zaopatrzenie mieszkańców gminy w ciepło w głównej mierze oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach zakładowych. W przeważającej części są to kotłownie opalane węglem i ogrzewające zakłady produkcyjne, urzędy, szkoły, budynki mieszkalne. W nowym budownictwie coraz częściej do ogrzewania wykorzystuje się paliwa ekologiczne (olej opałowy, gaz, energię elektryczną itp.). Na terenie gminy nie występują scentralizowane systemy zaopatrzenia w ciepło (wyjątkiem jest lokalna, węglowa kotłownia osiedlowa Spółdzielni Mieszkaniowej Stejlon w Broniewie).

Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy Radziejów przebiega przesyłowy gazociąg wysokiego ciśnienia systemu krajowego (ciśnienie nominalne 8,4 MPa) DN 700 relacji Gustorzyn – Mogilno. Gazociąg ten zasila stację gazową wysokiego ciśnienia o przepustowości Q = 3 150 m³/h, zlokalizowaną w miejscowości Przemystka, która jest źródłem zasilania w gaz ziemny obszaru gminy. Dostęp

⁴⁴ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

do gazu posiada część mieszkańców miejscowości Przemystka, Broniewek oraz Czołowo. Poniżej przedstawiono długość sieci gazowej oraz dane dotyczące liczby przyłączy do sieci w latach 2017-2021.

Tabela 4. Sieć gazowa na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Długość sieci dystrybucyjnej [m]	2 859	2 859	2 859	4 253	4 253
Czynne przyłącza do sieci [szt.]	1	2	5	17	24

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy korzystają również z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach lub zbiornikach przydomowych.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren gminy przebiegają sieci kablowe i napowietrzne niskiego (nn-0,4 kV) i średniego napięcia (SN- 15 kV), z przewagą linii napowietrznych. Znajduje się tu również linia wysokiego napięcia WN-110 kV oraz linia najwyższych napięć NN 220 kV relacji Pątnów – Włocławek Azoty.⁴⁵

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest jednym z ważniejszych zagadnień ochrony środowiska. Niewłaściwe postępowanie z odpadami wywiera negatywny wpływ na otaczającą przyrodę, zdrowie ludzi oraz warunki bytowe. Z tego powodu istotne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki oraz minimalizacja ilości powstających odpadów.

Na obszarze gminy obowiązuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radziejów* (uchwała nr XIV/159/2021 Rady Gminy Radziejów z dnia 30 marca 2021 r.). Określa on szczegółowe zasady w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

Łączna ilość odpadów komunalnych odebranych z terenu gminy Radziejów od właścicieli nieruchomości jednorodzinnych i wielorodzinnych oraz Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Broniewku wyniosła 857,7370 Mg.

⁴⁵ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Radziejów

Tabela 34. Odpady komunalne odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych w 2021 roku na terenie gminy Radziejów⁴⁶

Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Kod odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]
Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	39,7600
Opakowania ze szkła	15 01 07	71,5400
Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	83,9600
Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	17 06 04	2,6400
Odpady ulegające biodegradacji	20 02 01	57,5400
Odpady wielogabarytowe	20 03 07	0,8000
Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	20 01 99	12,9800
Opakowania z drewna	15 01 03	3,0200
Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	15 01 10*	0,0510
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	17 01 01	1,6200
Kable i inne niż wymienione w 17 04 10	17 04 10	0,0060
Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	17 06 04	2,6400
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	20 03 01	583,8200
Razem		857,7370

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Radziejów

Zgodnie z danymi GUS w latach 2017-2021 wzrosła ilość odpadów zebranych z terenu gminy, wzrosła również ilość odpadów zebranych selektywnie, jednakże nadal większą ilość stanowiły odpady zmieszane.

Do gospodarki odpadami należy zaliczyć również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na terenie gminy obowiązuje Program usuwania azbestu z terenu gminy Radziejów na lata 2013-2032. Głównymi założeniami dokumentu jest wzrost świadomości mieszkańców gminy na temat szkodliwości azbestu dla zdrowia ludzkiego, wyeliminowanie szkodliwego wpływu oddziaływania azbestu na zdrowie mieszkańców, oczyszczenie terenu gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych wyrobów zawierających azbest.

⁴⁶ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Masa zinwentaryzowanych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest na terenie gminy prezentuje poniższa tabela.

Tabela 35. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Radziejów [kg]

Zinwentaryzowane	
Razem	5 395 341
Osoby fizyczne	4 874 781
Osoby prawne	520 560
Unieszkodliwione	
Razem	1 295 566
Osoby fizyczne	1 200 946
Osoby prawne	94 620
Pozostałe do unieszkodliwienia	
Razem	4 099 775
Osoby fizyczne	3 673 835
Osoby prawne	425 940

Źródło: Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl>

Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy i stanowi istotną kwestię, jaką jest troska o dobro wspólne lokalnej społeczności. Gmina zapewnia czystość i porządek na swoim terenie i tworzy warunki niezbędne do ich utrzymania.

4. Analiza zdolności inwestycyjnej

Analiza zdolności do realizacji wydatków inwestycyjnych ma na celu określenie i ocenę możliwości gminy Radziejów w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Pozwala także ocenić ogólną sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego.

Odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej każdej jednostki samorządu terytorialnego jest jej budżet – roczny plan dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Informacje o sytuacji finansowej pozwalają na racjonalne gospodarowanie publicznymi zasobami pieniężnymi w celu właściwego wypełniania zadań wobec mieszkańców. Podstawowym aktem prawnym regulującym proces budżetowania w jednostkach samorządu terytorialnego jest ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2022 poz. 1634 ze zm.).

Dochody Budżetu

Dochody budżetu Gminy Radziejów na przestrzeni analizowanych lat wzrosły o 2 191 469,08 zł tj. 8,82%, z czego dochody majątkowe wzrosły o 2 096 390,10 zł, a dochody bieżące o 95 078,98 zł. W okresie tym udział dochodów bieżących zmniejszył się o 7,6%. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych i to na ich wysokość Gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy ich udział w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywany jest proces prognozowania budżetu.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury dochodów w budżecie Gminy Radziejów w latach 2017-2021.

Tabela 36. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴⁷

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem	zł	24 837 442,13	21 439 159,02	23 999 554,04	24 145 665,83	27 028 911,21
Dochody majątkowe ogółem	zł	482 652,00	1 338 533,85	4 276 646,68	1 244 331,13	2 579 042,10
Udział w dochodach ogółem	%	1,94%	6,24%	17,82%	5,15%	9,54%
Dochody bieżące ogółem	zł	24 354 790,13	20 100 625,17	19 722 907,36	22 901 324,70	24 449 869,11
Udział w dochodach ogółem	%	90,06%	73,76%	82,18%	94,85%	90,46%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁴⁷ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Wydatki Budżetu

Wyniki budżetu Gminy Radziejów w 2021 roku wzrosły o 2 494 823,44 zł tj. 11,39% względem roku 2017, z czego wydatki majątkowe zmniejszyły się o 1 589 202,75 zł, a wydatki bieżące zwiększyły się o 4 084 026,19 zł. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowało spadek udziału wydatków majątkowych w kwocie wydatków ogółem o 8,69%. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego, a przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury wydatków w budżecie Gminy Radziejów w latach 2017-2021.

Tabela 37. Struktura wydatków majątkowych i bieżących Gminy Radziejów w latach 2017-2021⁴⁸

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Wydatki ogółem	zł	21 907 168,63	26 432 125,11	25 021 390,36	20 850 408,49	24 401 992,07
Wydatki majątkowe ogółem	zł	4 666 517,69	7 976 183,93	5 508 500,48	1 056 827,12	3 077 314,94
Udział w wydatkach ogółem	%	21,30%	30,18%	22,02%	5,07%	12,61%
Wydatki bieżące ogółem	zł	17 240 650,94	18 455 941,18	19 512 889,88	19 793 581,37	21 324 677,13
Udział w wydatkach ogółem	%	78,70%	69,82%	77,98%	94,97%	87,39%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁴⁸ W momencie opracowania dokumentu dane z GUS za rok 2022 nie były jeszcze dostępne dla tej grupy informacji.

Nadwyżka operacyjna

Nadwyżka operacyjna to różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, co oznacza, że Gmina Radziejów posiada możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę zadłużenia.

Tabela 38. Nadwyżka operacyjna w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody bieżące	zł	24 354 790,13	20 100 625,17	19 722 907,36	22 901 324,70	24 449 869,11
Wydatki bieżące	zł	17 240 650,94	18 455 941,18	19 512 889,88	19 793 581,37	21 324 677,13
Nadwyżka operacyjna	zł	7 114 139,19	1 644 683,99	210 017,48	3 107 743,33	3 12 191,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie informacji z wykonania budżetu, należy zauważyć, że Gmina Radziejów spełnia wymogi wynikające z przepisu art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych dotyczące spełnienia dopuszczalnego wskaźnika zadłużenia, jak również wykonane dochody bieżące były we wszystkich ww. latach wyższe od wykonanych wydatków bieżących.

Wynik Budżetu

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wydatków budżetowych na tle dochodów, obrazując tym samym wynik budżetowy.

Tabela 39. Wynik budżetu gminy Radziejów w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody budżetowe ogółem	zł	24 837 442,13	21 439 159,02	23 999 554,04	24 145 665,83	27 028 911,21
Wydatki budżetowe ogółem	zł	21 907 168,63	26 432 125,11	25 021 390,36	20 850 408,49	24 401 992,07
Wynik budżetowy	zł	2 930 273,50	-4 992 966,09	-1 021 836,32	3 295 257,34	2 626 919,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Polityka inwestycyjna Gminy Radziejów polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym. Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym, dlatego też, środki te stanowią niewątpliwe wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie: ze źródeł krajowych oraz ze źródeł unijnych. Gmina Radziejów aplikuje o środki zewnętrzne, pozyskując je na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe, nie każda inwestycja jest finansowana ze środków własnych. Część inwestycji współfinansowanych jest z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnych dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy wynika z tego, że wykorzystuje ona szanse w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia jej rozwoju.

Źródłem jednych z największych wydatków Gminy jest jednak realizacja zadań własnych z zakresu oświaty i prognozuje się, że w przyszłych latach to właśnie ta działalność jednostek samorządu lokalnego na szczeblu lokalnym będzie generowała również najwyższe wydatki. Wzrost wydatków na oświatę nie wpływa korzystnie na planowanie inwestycji, bowiem środki, które jednostka samorządu terytorialnego mogłaby przeznaczyć na działania inwestycyjne i rozwój infrastruktury technicznej, będą musiały zostać zapewnione w budżecie na realizację zadań z zakresu oświaty.

5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego

W ramach diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Radziejów przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych oraz wizji rozwoju na najbliższe lata. Pytania dotyczyły oceny potrzeby realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych oraz społecznych, obecnej oraz przyszłej sytuacji społeczno-gospodarczej, najistotniejszych problemów do rozwiązania oraz atutów Gminy Radziejów, które można wykorzystać w przyszłości. W badaniu wzięło udział niewielu ankietowanych, tj. 24 badanych. Wśród nich zdecydowaną większość stanowili mieszkańcy, ale pojawiły się również odpowiedzi od osób pracujących na terenie gminy, czasowo

mieszkających na terenie gminy, przedsiębiorców prowadzących działalność oraz osób uczących się. Ponadto głównie były to osoby w przedziale wiekowym 36-60 lat oraz 18-35 lat.

Ankietyzacja prowadzona była od 10.02.2023 r. do 10.03.2022 r. Ankiety można było wypełnić elektronicznie za pomocą utworzonego formularza internetowego. Ponadto ankieta była dostępna w siedzibie Urzędu Gminy Radziejów oraz w serwisie internetowym Urzędu Gminy.

W zakresie stopnia zadowolenia z poziomu życia w gminie opinie były podzielone. 45,8% badanych wskazało, że są zadowoleni z poziomu życia, a 12,5% osób było bardzo zadowolonych. Negatywnie w tym pytaniu wypowiedziało się natomiast 33,3% ankietowanych wskazujących, z kolei na ich niezadowolenie oraz 8,3% osób, które były bardzo niezadowolone.

Wśród czynników wpływających na zadowolenie z poziomu życia w gminie wymieniono dużą liczbę terenów zielonych, miejsc do spędzania wolnego czasu oraz dostępu do oświaty i działalności kulturalnej. Ponadto wskazywano również na występowanie ścieżki pieszo-rowerowej.

Do czynników, które wskazują na niezadowolenie mieszkańców z życia na terenie gminy, które stanowią istotne problemy należą: niewystarczający rozwój i stan inwestytury technicznej. Ankietowani wskazali na niedostateczny stan dróg, oświetlenia ulicznego. Ponadto brakuje im również miejsc pracy.

Remont dróg znalazł również odzwierciedlenie w odpowiedziach na pytanie dotyczące oceny potrzeby realizacji danych przedsięwzięć. Duża liczba ankietowanych wskazała w tym zakresie, iż rodzaj tych działań jest bardzo potrzebny na terenie gminy.

Do głównych mocnych stron gminy zaliczono: walory historyczno-turystyczne oraz organizowane imprezy kulturalne. Na terenie tym znajdują się również place zabaw i siłownie zewnętrzne.

Z czynników, które mogą stać się szansą dla rozwoju gminy, wskazano:

- budowę kanalizacji i przebudowę sieci wodociągowej
- uzbrajanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
- promocja gminy na różnych kanałach komunikacyjnych (w tym strona internetowa),
- poprawienie komunikacji z młodymi mieszkańcami gminy,
- organizacja większej liczby spotkań oraz wydarzeń kulturowych dla mieszkańców,
- tworzenie miejsc pracy.

6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **MOCNE STRONY** – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy Radziejów, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- **SŁABE STRONY** – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych.
- **SZANSE** – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Gminy Radziejów, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Celem analizy SWOT jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Gmina Radziejów podejmuje działania wykorzystujące swój potencjał w celu dostosowania do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność. Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że występuje wiele czynników sprzyjających rozwojowi Gminy (tzw. **szanse i mocne strony**).

Poniżej przedstawiono tabele, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, które wywierają wpływ na dalszy rozwój gminy.

Tabela 40. Analiza SWOT – wymiar społeczny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • działalność Gminnego Ośrodka Kulturalno-Bibliotecznego w Skibinie, • turystyka oparta na rekonstrukcji „Bitwy pod Płowcami”, 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie bezrobocia, • ujemne saldo migracji, • ujemny przyrost naturalny, • spadek liczby ludności,

<ul style="list-style-type: none"> • przebiegające szlaki turystyczne przez teren gminy, • spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, • działalność organizacji pozarządowych na terenie gminy, • funkcjonowanie szkół na szczeblu podstawowym i ponadpodstawowym, • tradycja kujaw. 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, • zróżnicowane wyniki egzaminów końcowych w szkołach, • bierność mieszkańców.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • napływ nowych mieszkańców, • urozmaicanie oferty kulturalnej oraz zwiększanie dostępności kultury, • rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, • utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, • nowe możliwości udzielenia pomocy osobom potrzebującym, • efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacja tych działań, • kontynuacja i realizacja nowych projektów socjalnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi; • rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat ich istnienia; • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na zapobieganie wykluczeniu społecznemu, • polepszenie stopnia usług edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • migracja społeczeństwa do większych miast, • konkurencyjne wydarzenia kulturalne i sportowe w innych gminach, • bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, • wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii, • zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczzonej bezradności.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost działalności podmiotów gospodarczych, • dobre jakościowo gleby. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych na terenie gminy, • zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym, • utrudniony dostęp do zatrudnienia na terenie gminy, • niedostateczna baza noclegowo – żywieniowa, • mała baza sektora produkcji i usług, • brak drobnych zakładów przetwórstwa rolno -spożywczego.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • budowa nowych zakładów na terenie gminy przez podmioty krajowe i zagraniczne, • zwiększenie oraz wykorzystanie wsparcia dla obecnych i przyszłych przedsiębiorców, • ponowny wzrost znaczenia usług rolniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost kosztów budowy infrastruktury technicznej pod rozwój terenów inwestycyjnych, • pogłębiające się negatywne skutki spowodowane sytuacją gospodarczą.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura)

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • przebiegająca przez obszar gminy droga krajowa nr 62, • część obszaru gminy znajdująca się w aglomeracji Radziejów w ramach KPOŚK, • zorganizowane przestrzenie publiczne na terenie gminy w zakresie placów zabaw i siłowni zewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niska lesistość, • braki w infrastrukturze drogowej i okołodrogowej, • mały rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz przemysłowego, • niska emisja na terenie gminy, • niski stopień skanalizowania ze względu na rozproszoną zabudowę, • brak mieszkań socjalnych, • brak spójnego zagospodarowania turystycznego gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury drogowej, • wzrost zainteresowania wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przez indywidualnych mieszkańców, jak również w obiektach publicznych, • ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej, • promocja walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy, • poprawa stanu gospodarki komunalnej, • pozyskanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na rozbudowę infrastruktury technicznej, • rozwój szerokopasmowego internetu. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej, • niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami, • degradacja środowiska naturalnego (m.in. zanieczyszczenie powietrza), • nasilające się zmiany klimatyczne (m.in. ocieplenie się klimatu, susze, ulewne deszcze).

Źródło: Opracowanie własne

7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy Radziejów

7.1 Potencjał gminy Radziejów

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Radziejów zidentyfikowano zasoby oraz produkty i usługi, mogące przynieść korzyści bezpośrednie lub pośrednie dla mieszkańców gminy.

Do głównych atutów gminy, świadczących o jej potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

- położenie geograficzne przy DK nr 62,
- przewaga dobrych jakościowo gleb,
- infrastruktura oświatowa (dostęp do szkół podstawowych i przedszkola, bliskość szkolnictwa średniego),
- dostęp do opieki zdrowotnej,
- funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kulturalno-Bibliotecznego w Skibinie,
- szlaki turystyczne wiodące przez gminę Radziejów i okoliczne tereny np. tereny Bitwy pod Płowcami,
- cenne zabytki i tradycja kulturowa Kujaw,
- ludność w wieku produkcyjnym stanowiąca największą grupę mieszkańców, co zapewnia obecnie oraz w niedalekiej przyszłości aktywne na rynku pracy zasoby ludzkie.
- organizowane wydarzenia kulturalne na terenie gminy.

7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystywane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające lub utrudniające rozwój Gminy Radziejów. Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwiązująca problem.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej określono przyczyny, problemy i potrzeby rozwojowe Gminy, które przedstawiono w poniższej tabeli w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym.

Tabela 43. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Radziejów

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
Wymiar społeczny		
<ul style="list-style-type: none"> • brak miejsc pracy na terenie gminy dla osób o wysokich kwalifikacjach, • występujący problem bezrobocia ukrytego, • brak kompleksowego wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną (kanalizacja, wodociąg, gaz ziemny, drogi dojazdowe), • brak promocji gminy. 	Wyludnianie się gminy	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz przyciągnięcie nowych inwestorów, • budowanie wizerunku gminy jako dobrego do życia (niekonieczne pod kątem pracy), • zwiększenie liczby mieszkań komunalnych na wynajem, • zwiększenie wyznaczonych obszarów pod budownictwo wielorodzinne, • utworzenie ciekawej oferty kulturalnej, • organizacja ciekawych imprez i wydarzeń, • wzbogacenie oferty i jakości usług edukacyjnych.
<ul style="list-style-type: none"> • spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. 	Starzenie się społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowanie oferty kulturalnej i sportowej do potrzeb różnych grup wiekowych ludności, • zniesienie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom starszy oraz niepełnosprawnym, • zwiększanie oferty aktywizacyjnej dla osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Wymiar gospodarczy		
<ul style="list-style-type: none"> • zły stan części dróg lokalnych utrudniających skomunikowanie Gminy z dużymi ośrodkami gospodarczymi, • brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, • wykluczenie komunikacyjne części mieszkańców (niewystarczający poziom usług komunikacji publicznej, brak prawa jazdy), • skomplikowane i długotrwałe procedury formalne zniechęcające do zakładania i prowadzenia działalności 	Niewystarczająco rozwinięty sektor przedsiębiorstw (zbyt mało miejsc pracy, brak ofert pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach)	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa stanu dróg lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu ułatwienia skomunikowania Gminy z dużymi ośrodkami gospodarczymi, • zwiększenie powierzchni atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, • poprawa stanu technicznego lokali użytkowych mogących pełnić funkcje usługowe,

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Radziejów

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
<p>gospodarczej (zmieniające się przepisy prawne, wysokie koszty pracy oraz podatki),</p> <ul style="list-style-type: none"> niski poziom wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw. 		<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie instrumentów ułatwiających procedury formalne związane z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, wprowadzenie instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw.
Wymiar przestrzenny		
<ul style="list-style-type: none"> niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy, brak sieci gazowej (niska emisja powstała w wyniku spalania wysokoemisyjnych paliw opałowych), braki w infrastrukturze drogowej i okołodrogowej (chodniki, ścieżki). 	<p>Braki w infrastrukturze technicznej (wodno-kanalizacyjna, gaz ziemny, Internet światłowodowy, drogi i infrastruktura towarzysząca)</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozbudowa sieci kanalizacyjnej, rozbudowa sieci gazowej (ograniczenie niskiej emisji), rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej.
<ul style="list-style-type: none"> niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy, ryzyko przedostawania się nieczystości ciekłych z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych, niska emisja powstała w wyniku spalania wysokoemisyjnych paliw opałowych, <p>niewystarczający stopień wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez właścicieli prywatnych nieruchomości.</p>	<p>Zanieczyszczenie środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozbudowa sieci kanalizacyjnej i deszczowej lub dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych, dofinansowania do wymiany źródeł ciepła na ekologiczne (ograniczenie niskiej emisji), zastosowanie na szerszą skalę instrumentów zachęcających do montażu odnawialnych źródeł energii przez prywatnych właścicieli nieruchomości..
<ul style="list-style-type: none"> brak zagospodarowania turystycznego, brak spójnej i długofalowej strategii promocyjnej, niedostateczna baza noclegowo – żywieniowa. 	<p>Niewykorzystanie potencjału rekreacyjno-turystycznego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> opracowanie i wdrożenie spójnej i długofalowej strategii promocyjnej, zagospodarowanie zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców i turystów atrakcji rekreacyjno-turystycznych, utworzenie lokalnej bazy noclegowo-żywieniowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Radziejów

Gmina Radziejów jest gminą typowo rolniczą, nieposiadającą terenów inwestycyjnych, szczególnie terenów uzbrojonych. Obszarami o najmocniejszym potencjale rozwoju Gminy są jego zasoby historyczne oraz kulturowe. Konieczne jest podjęcie dalszych działań szczególnie w obszarach rynku pracy i wsparcia przedsiębiorczości (szczególnie osób młodych), a także rozwoju kapitału społecznego m.in. poprzez zapewnienie edukacji na wysokim poziomie, integrację społeczną i tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i wydarzeń społecznych.

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Radziejów w latach 2017-2021	5
Tabela 2. Gęstość zaludnienia na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	5
Tabela 3. Ludność gminy Radziejów w latach 2017-2021 wg grup ekonomicznych	6
Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021.....	7
Tabela 5. Saldo migracji na pobyt stały na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021.....	8
Tabela 6. Migracja na pobyt stały na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021.....	9
Tabela 7. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radziejów i woj. Kujawsko-Pomorskiego w latach 2017-2021	10
Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	11
Tabela 9. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie gminy Radziejów, powiatu radziejowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2019, 2020, 2021 i 2022.....	12
Tabela 10. Działalność biblioteczna na terenie gminy Radziejów na przestrzeni lat 2017-2021.....	15
Tabela 11. Osoby korzystające z pomocy społecznej na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	19
Tabela 12. Statystyki wybór samorządowych na terenie gminy Radziejów w roku 2018	20
Tabela 13. Frekwencja wyborów parlamentarnych roku 2019.....	21
Tabela 14. Frekwencja wyborów prezydenckich w roku 2020	21
Tabela 15. Działania ratownicze jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Radziejów w latach 2018-2021	24
Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022	25
Tabela 17. Liczba podmiotów na terenie gminy Radziejów wg klas wielkości w latach 2017-2022	26
Tabela 18. Wpływy do budżetu gminy Radziejów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2017-2021	26
Tabela 19. Bezrobocie na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022	27
Tabela 20. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w gminie Radziejów w latach 2017-2022	28
Tabela 21. Położenie gminy Radziejów na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu radziejowskiego	29
Tabela 22. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Radziejów	30
Tabela 23. Tereny zielone na obszarze gminy Radziejów w roku 2021	32
Tabela 24. Położenie gminy Radziejów wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski.....	36
Tabela 25. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy kujawsko-pomorskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2021 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi	39
Tabela 26. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2021 w strefie kujawsko-pomorskiej, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia	39
Tabela 27. Średni dobowy ruch roczny na drodze krajowej oraz drodze wojewódzkiej przebiegających przez gminę Radziejów	43
Tabela 28. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	44
Tabela 29. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	44
Tabela 30. Mieszkania wyposażone w instalacje sanitarne na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2020.....	45
Tabela 31. Infrastruktura kanalizacyjna gminy Radziejów w latach 2017-2021.....	46
Tabela 32. Informacje dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	46
Tabela 33. Infrastruktura wodociągowa na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	47
Tabela 34. Odpady komunalne odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych w 2021 roku na terenie gminy Radziejów	49
Tabela 35. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Radziejów [kg].....	50
Tabela 36. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Radziejów w latach 2017-2021	51
Tabela 37. Struktura wydatków majątkowych i bieżących Gminy Radziejów w latach 2017-2021	52
Tabela 38. Nadwyżka operacyjna w latach 2017-2021	53
Tabela 39. Wynik budżetu gminy Radziejów w latach 2017-2021	54
Tabela 40. Analiza SWOT – wymiar społeczny	57

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Radziejów

Tabela 41. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy	58
Tabela 42. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura)	59
Tabela 43. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Radziejów	61
Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) gminy Radziejów w latach 2017-2021	5
Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Radziejów w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2017-2021	7
Wykres 3. Przyrost naturalny na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2021	8
Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na terenie gminy Radziejów w latach 2017-2022.....	28
Rysunek 1. Mapa obszarów leśnych na terenie gminy Radziejów	31
Rysunek 2. Jednolite części wód podziemnych położone na terenie gminy Radziejów	35